

571 /kavaj/ 1
1758

25.11.17

N. S. POPOVA

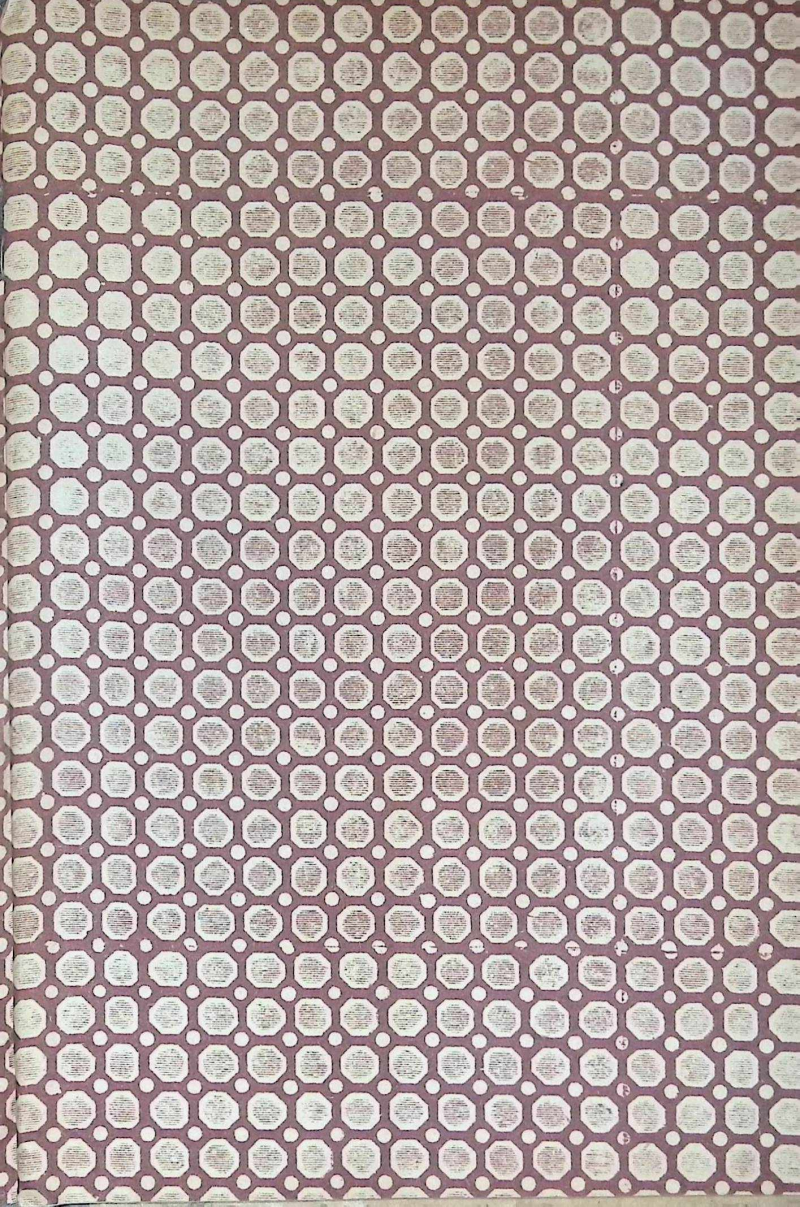
ESVIN UÇEBNİG

EKLCİN ŞKOLİN

I-ç XÖV

XALBMG TANHÇİN DECTR HARHAÇ
ELST 1935 z.

254497

11.11.17

11.11.17

M $\frac{k-\delta}{120}$ 2239

N. S. POPOVA

~~нефранс~~
511/Кам
17-58

ESVIN UÇEBNİG

EKLCIN ŞKOLIN

I-ç KLAS

1-ç XƏV.

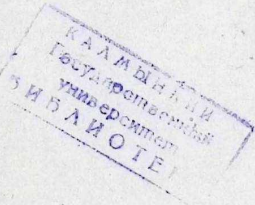
Ac
Kosin Xonın orçulu

RSFSR NKP-in KOLEG BATLSN

2-ç harc.

Научная библиотека
КИГИ РАН

XALBMG TANHÇIN DEGTR HARHAÇ
ELST 1935 E.

254492

ас

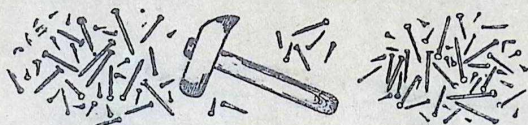
Орçулһнь *Kosin Хоньн.*
Redaktor *Badmin D.*
Texredakter *Lesedev I. A.*
Korrektor *Burin N. L.*

Сдано в произв. 4/VII-35 г. Подпис. к печ. 10/VIII 35 г. Тираж 6200. Бум 62×93¹/₁₆
Печ. л. 4. Бум. л. 2. Зн. в печ. листе 33 400. Калисблит. № 221. Зак № 5001.

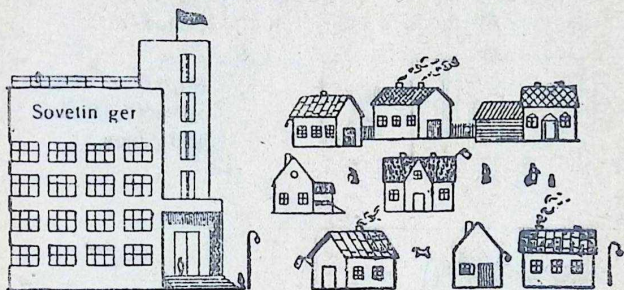
Саратов. Типография № 1 Краймestпрома.

Negdgç arvn.

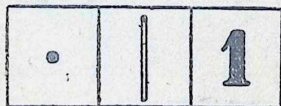
Oln. Negn.

1. Oln. Negn

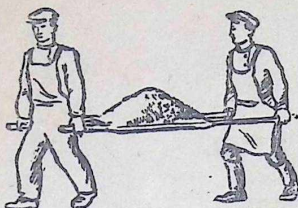

2. Neg ik ger, oln biçkn ger zur.

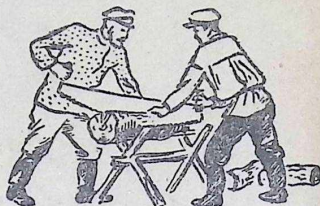

3. Təgrgydin tool.
Xustgudiny tool.
Cifriny tool.

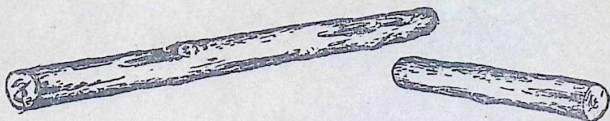
Xojr.

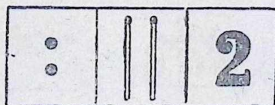
1. Kedy kədlmşç vənənə?

2 Kedy kərəç vənənə?

3. Ut xozul mod yzyl. Axrxn xozul mod yzyl. Ut-turş-tan kedy xozul modn vənənə? Xojr xozul mod zur.

4. Təgrgydın tool.
Xustgudın tool.
Cifrın umş.

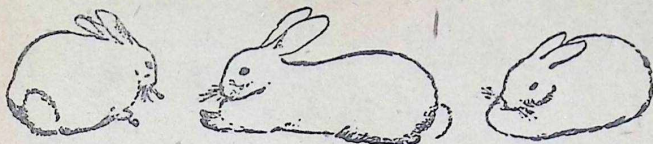
$$1 + 1 = \square$$

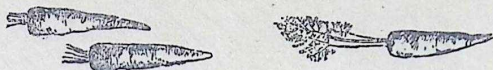
$$2 - 1 = \square$$

5. Kərçmr cifrmydər neməd, xəryləd və.

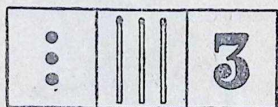
Нурвн.

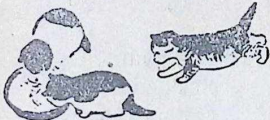
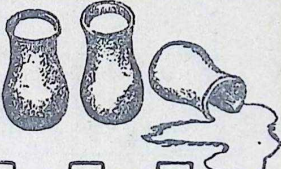
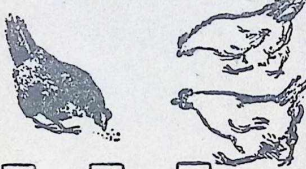
1. Kedy çindhñ .вәәнә?

2. Барун вїднñ кedy торковñ вәәнә? Зун вїднñ кedy торковñ вәәнә?

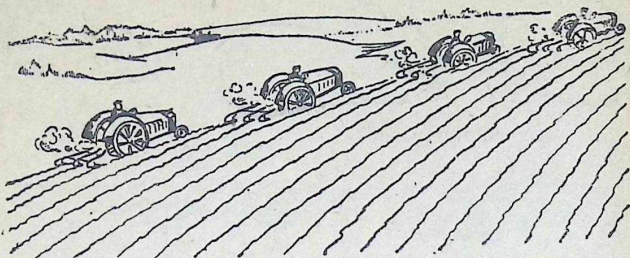

3 Тегргыдїнñ tool.
Хустгудїнñ tool.
Сїфрїнñ умş.

 $\boxed{2} + \boxed{1} = \boxed{}$	 $\boxed{3} - \boxed{1} = \boxed{}$
 $\boxed{1} + \boxed{2} = \boxed{}$	 $\boxed{3} - \boxed{2} = \boxed{}$

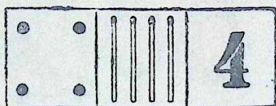
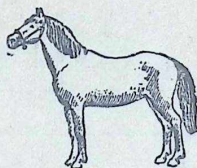
4. Керçмр сїфрмьдәр немәд, хәрыләд вә.

Dərvn.

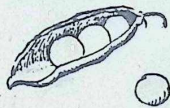

1. Kedy traktor bəənə?

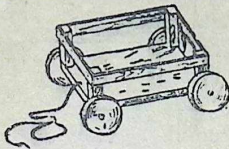
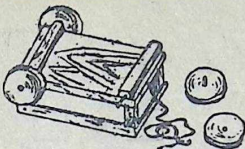
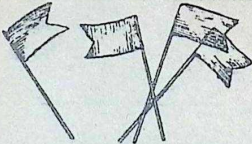
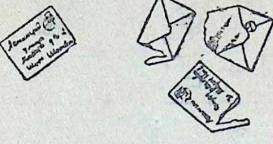
2. Əmnən kedy kəltə?
Arđan kedy kəltə?
Ut-turştan kedy kəltə?

3 Təgrgüdin tool.
Xustgüdin tool.
Cifrın tool.

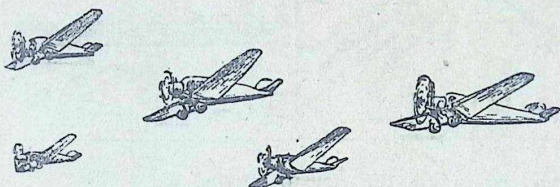
 3 + 1 =	 4 - 1 =
---	---

4. Kerçmr cıfrımdər neməd, xəryləd bə.

 $\boxed{2} + \boxed{2} = \boxed{}$	 $\boxed{4} - \boxed{2} = \boxed{}$
 $\boxed{1} + \boxed{3} = \boxed{}$	 $\boxed{4} - \boxed{3} = \boxed{}$

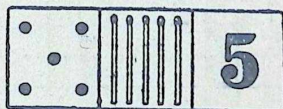
5. Kerçmr cıfrımydər neməd, xəryləd və.

Tavn.

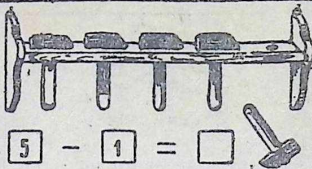
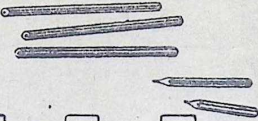
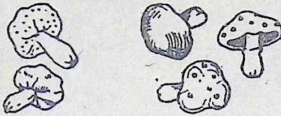
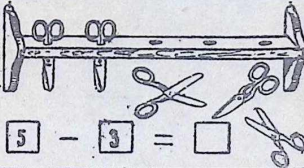
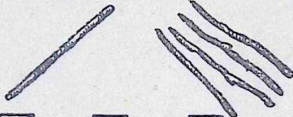
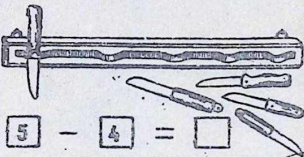

1. Kedy nısdg maşın vəənə?

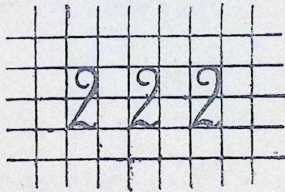
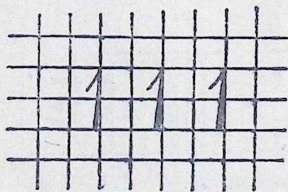
2. Təgrıydıñ tool.
Xustgudıñ tool.
Cıfrıñ umş.

3. Deernı xojr təgrg, dornnı xojr təgrg, dundnı neg təgrg vəənə. Ut-turştan kedy təgrg vəənə?

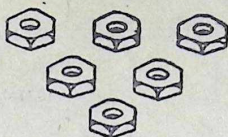
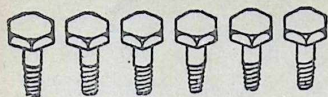
 $4 + 1 = \square$	 $5 - 1 = \square$
 $3 + 2 = \square$	 $5 - 2 = \square$
 $2 + 3 = \square$	 $5 - 3 = \square$
 $1 + 4 = \square$	 $5 - 4 = \square$

4. Kerçmr cıfımydər neməd xəryləd bə.

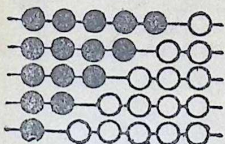
5. Cıfımyd bıç.

To arvn kyrtl.

1. Kedy erəstə xadasn vəənə?

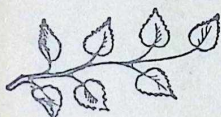
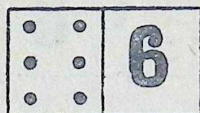
2. Kedy erəsn vəənə?

3. Sunhg bolhnd kedy mohlcg vəənə? Yzyl: tav boln neg, xojr boln derv, neg, boln tav.

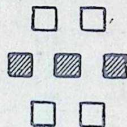
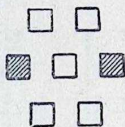
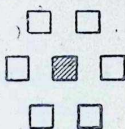
4. Təgrgydiny tool. Cifrinь umş.

5. Kalendas neg iim cifr xəəçlz av. Təgrgyd zurald xəvrgdnь cifr na.

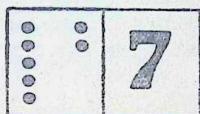

6. Kedy xamtxasn vəənə?

7. Kedy zoludь vəənə?

8. Yzyl: zurha boln neg, tav boln xojr, derv boln hurv. Figur bolhnd kedy dərvlzn vəənə?

9. Təgrgydiny tool. Cifrinь umş. Təgrgyd zurald xəvrgdnь cifr na.

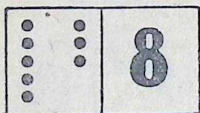
10. En elgcd kedy
degə bəənə?

11. En taxd kedy
xadasn bəənə?

12. Ramk bolhd kedy dərvlzn bəəxln̄ tool. Yzyl: nəəm,
dola boln neg, zurha boln xojr, tav boln hurv, dərɐ boln dərɐ.

13. Təgrɐydln̄ tool. Cifrln̄ umş.
Təgrɐyd zurad xəvrgdn̄ cifr n̄a.

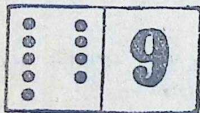
14. Kedy xamtxasn
bəənə?

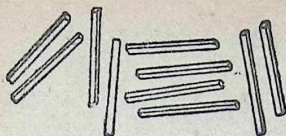
15. Kedy tengrin ki
bəənə?

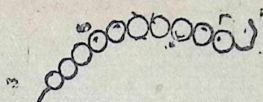
16. Ramk bolhd kedy təgrɐ bəəxln̄ tool. Yzyl: nəəm
boln neg, dola boln xojr, zurha boln hurv, tav boln dərɐ.

17. Təgrɐydln̄ tool. Cifrln̄ umş.
Təgrɐyd zurad xəvrgdn̄ cifr n̄a.

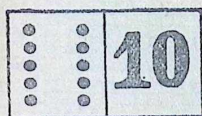
18. Edy mod toolz av.

19. Edy oln tems kelk.

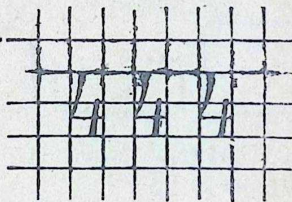
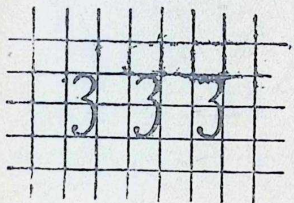
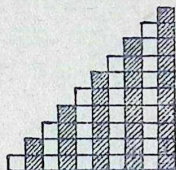
20. Edy oln zœeln cahan mod zur.

21. Tœgrgydyn̆ tool. Cifryn̆ um̆ş.
Tœgrgyd zurad xœvrgdn̆ cifr na.

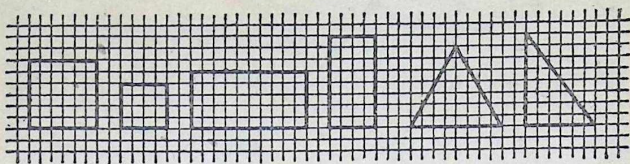
22. Dœrvlzdœr ŧat tœv. Baxn bolhnd
kedy dœrvlzn̆ vœœnœ?

ŧat zur. Baxnsin̆ negn hatc ŧird.

23. Cifrmyœ vœ.

DƏRVLƏN. HO BULNT. HURVN BULNT.

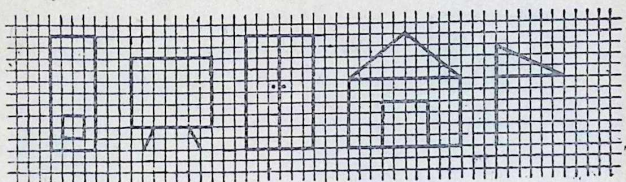

Dərvlən.

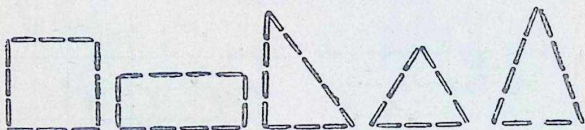
Ho bulntnr.

Hurvn bulntnr.

1. İm dərvlzd, ho bulntnr, hurvn bulntnr zur.

2. Beş, dosk, yyd, sara, flag zur. Dərvlzd, ho bulntnr, hurvn bulntnr yzyl.

3. Dərvlz, ho bulnt, hurvn bulnt yzyl. İm figurs xust-gudar ke.

4. Oln zysn dərvlzd, ho bulntnr, hurvn bulntnr xust-gudar ke.

5. Oln zysn dərvlzd, ho bulntnr hurvn bulntnr kletksər zur.

TƏGRƏ. TƏGRİN ƏRƏL.

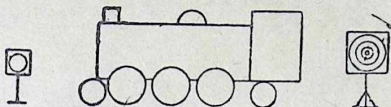

Ças—təgr.

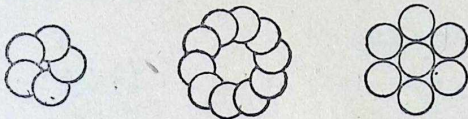

Təgə—təgr.

1. En zurgud səənər xələ. Dəkəd ju təgrg giz bolx?

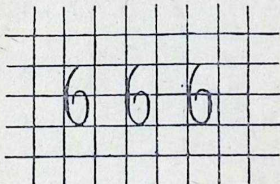
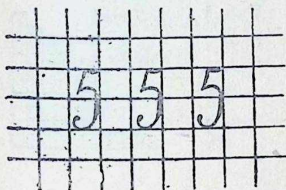
2. Panr, parovoz, xalhna but zur. Cahan, ulan mēng ergyləd təgrg zur.

3. Çark ergyləd cœkn təgrg zurad xəəçl. Tednərn iim figurs ke.

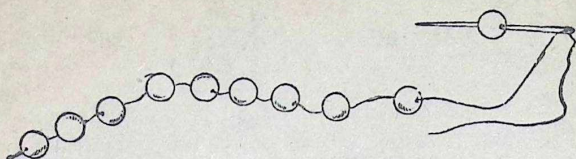

4. Əntə caasar xojr ədl təgrg xəəçləd ke. Təgrg bolhnan ekc xojr əng kehəd xəəçl. Ongnə ədl biş xojr təgrgin ərəl negdyləd neg bykl təgrg ke.

5. Cifrmyd blç.

Nezədər nemlhn boln xəryllhn.

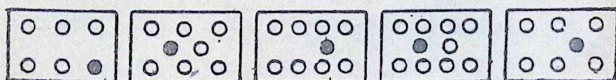
1. Amar nem:

$$1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1$$

2 Amar xəryl:

$$10 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1$$

3. Ramk bolhnd kedy cahən tögrg bəənə? Kedy xərtögrg bəənə? Ut-turştan kedy tögrg bəənə?

4. Ramk bolhnd bəx tögrgydəs xərtögrginy xəryl. Ramk bolhnd kedy tögrg yldx?

5. Amar nem, xəryl:

$$1 + 1$$

$$7 + 1$$

$$7 - 1$$

$$2 + 1$$

$$8 + 1$$

$$6 - 1$$

$$3 + 1$$

$$9 + 1$$

$$5 - 1$$

$$4 + 1$$

$$10 - 1$$

$$4 - 1$$

$$5 + 1$$

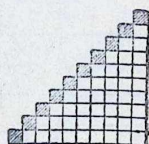
$$9 - 1$$

$$3 - 1$$

$$6 + 1$$

$$8 - 1$$

$$2 - 1$$

6. Təvc (tag) deer 8 degtr bəz. Deernə dəkəd negig təvz. Təvc deer oda kedy degtr bolv?

7. Korovkd 10 karandaş bəz. Neg karandaşın harhad avç. Korovkd kedy karandaş yldv?

8. $1 + 1$ $2 + 1$ $3 + 1$ $4 + 1$ $5 + 1$
 $2 - 1$ $3 - 1$ $4 - 1$ $5 - 1$ $6 - 1$

Xoşadar nemlhn boln xəryllhn.

1. Amar nem xəryl:

$2 + 2 + 2 + 2 + 2$ $10 - 2 - 2 - 2 - 2 - 2$

2. Amar nem, xəryl:

$4 + 1 + 1$	$6 + 1 + 1$	$8 + 1 + 1$
$4 + 2$	$6 + 2$	$8 + 2$
$6 - 1 - 1$	$8 - 1 - 1$	$10 - 1 - 1$
$6 - 2$	$8 - 2$	$10 - 2$

3. Şirə deer 6 gyn, 2 xərlk təvz. Şirə deer ut-turş-ian kedy tərlk təvz?

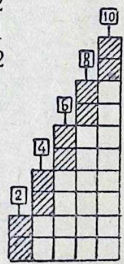
4. 10 əndg xuldz avç. 2 əndgin çanz. Kedy tyykə əndgn yldv?

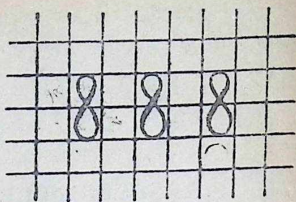
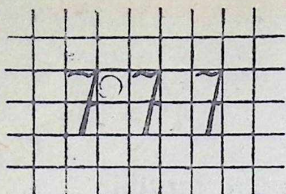
$3 + 1 + 2$	$4 + 2 - 1$	$2 + 2 + 2$
$6 - 2 - 2$	$2 + 2 + 1$	$6 - 2 + 1$
$5 - 1 + 2$	$5 - 1 - 2$	$5 + 1 - 2$

6. Dərvlzdər şat ke. Şat zur.

7. Amar nem, xəryl:

$8 + 2$	$4 - 2$	$10 - 2 - 2$
$6 + 2$	$6 - 2$	$6 + 2 + 2$
$4 + 2$	$8 - 2$	$8 - 2 - 2$
$2 + 2$	$10 - 2$	$4 + 2 + 2$

8. Cifrmıd bıç.

9. Aмар nem, xəryl:

$$1 + 2 + 2 + 2 + 2$$

$$9 - 2 - 2 - 2 - 2$$

10.

$$5 + 1 + 1$$

$$1 + 2 + 2$$

$$8 - 1 - 2$$

$$5 + 2$$

$$3 + 2 + 2$$

$$7 + 2 - 1$$

$$7 - 1 - 1$$

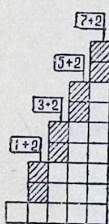
$$7 - 2 - 2$$

$$5 + 2 + 1$$

$$7 - 2$$

$$5 - 2 - 2$$

$$6 + 1 - 2$$

11. Dərvlzdər şat ke. Şat zur.

Aмар nem, xəryl.

$$1 + 2$$

$$5 + 2$$

$$9 - 2$$

$$5 - 2$$

$$3 + 2$$

$$7 + 2$$

$$7 - 2$$

$$3 - 2$$

12. $7 + 1 - 2$

$$7 - 2 - 1$$

$$7 - 1 + 2$$

$$8 - 1 - 2$$

$$8 + 1 - 2$$

$$6 + 2 - 1$$

$$5 + 2 - 1$$

$$3 + 1 + 2$$

$$8 - 2 + 1$$

$$4 + 1 + 2$$

$$8 - 2 - 1$$

$$6 - 1 + 2$$

13. $5 - 1 + 2$

$$7 - 1 - 2$$

$$2 + 1 + 2$$

$$5 + 1 + 2$$

$$8 - 1 - 2$$

$$1 + 1 + 2$$

$$7 - 2 + 1$$

$$6 - 1 - 2$$

$$4 + 2 + 1$$

$$6 - 2 + 1$$

$$6 - 2 - 1$$

$$4 + 1 - 2$$

$$5 + 1 - 2$$

$$3 + 2 + 2$$

$$4 + 2 - 2$$

$$8 - 2 - 2$$

Hurvadar nemlhn boln xəryllhn.

1. Amar nem, xəryl:

$3 + 1 + 2$	$6 + 1 + 1 + 1$	$9 - 1 - 1 - 1$
$3 + 3$	$6 + 1 + 2$	$9 - 1 - 2$
$6 - 1 - 1$	$6 + 2 + 1$	$8 - 2 - 1$
$6 - 3$	$6 + 3$	$9 - 3$

2. Amar nem, xəryl:

$1 + 1 + 2$	$4 + 2 + 1$	$7 + 1 + 2$
$1 + 3$	$4 + 3$	$7 + 3$
$4 - 1 - 2$	$7 - 1 - 2$	$10 - 2 - 2$
$4 - 3$	$7 - 3$	$10 - 3$

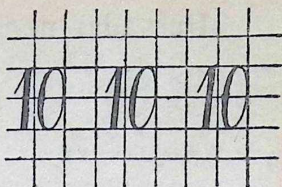
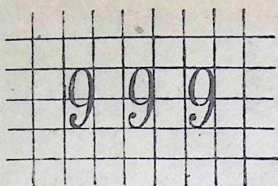
25497

3. $2 + 1 + 2$	$5 + 1 + 1 + 1$	$8 - 1 - 1 - 1$
$2 + 3$	$5 + 1 + 2$	$8 - 1 - 2$
$5 - 1 - 2$	$5 + 2 + 1$	$8 - 2 - 1$
$5 - 3$	$5 + 3$	$8 - 3$

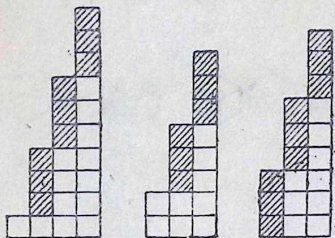
4. $7 + 3 - 2$	$6 + 3 - 2$	$8 - 2 - 3$	$8 - 3 + 2$
$3 + 3 + 2$	$7 - 3 + 2$	$8 + 1 - 3$	$7 - 2 + 3$
$7 + 2 - 3$	$7 - 2 + 3$	$8 - 3 - 1$	$6 + 2 - 3$
$6 - 3 + 2$	$8 + 2 - 3$	$7 - 1 - 3$	$3 + 2 + 3$

5. Xar hujrar 4 ədmg, cahan hujrar 3 ədmg bolhz. Ut-turştan kedy ədmg bolhz?

6. Buhşt 8 çark ysn vəəz. Tynəs hurvn çərkinə uuz. Canə kedy çark ysn yldz?

7. Cifrmyd biç.

8. $1+2$ $10-3$
 $4+3$ $7-3$
 $7+3$ $4-3$

9. $2+3$ $3+3$
 $5+3$ $6+3$
 $8-3$ $9-3$
 $5-3$ $6-3$

10. $9-1-3$ $8-2+3$ $7+3-1$ $4+2+3$
 $5+2+3$ $9-2+3$ $8-1+3$ $9-3-3$
 $7-1+3$ $10-1-3$ $9-3-2$ $5+3+2$

11. $10-2-3$ $4+1+3$ $9+1-3$ $8-3-2$
 $8+2-1$ $10-3+2$ $7+1+2$ $6+2-3$
 $9+1-2$ $6+1+2$ $10-2-2$ $7+3-2$

12. $5+1+3$ $4+3+2$ $5+3+1$ $8-1-3$
 $7+2+1$ $8-2+2$ $9-2-1$ $7-3+2$
 $4+3-2$ $2+3+3$ $5+3-3$ $2+2+3$

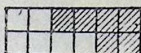
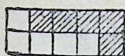
DASSAN ŞYVLHN.

1. $5+2$ $9-2$ $4+3$ $6+3$ $10-2$
 $10-3$ $7-1$ $9+1$ $10-1$ $5+2$
 $6+1$ $6+2$ $8-2$ $5+1$ $7-3$

2. $7+3$ $6-3$ $8+1$ $9-1$ $8-3$
 $8-1$ $8+2$ $9-3$ $6-2$ $7+1$
 $4+2$ $7-2$ $7+2$ $3+3$ $6-1$

3. Derviz, ho sulnt, huryn bulnt zur.

Dөрвөдөр нөмлөн, хэргийлн.

$$1 + 4 \quad 4 + 1$$

$$5 - 4 \quad 5 - 1$$

$$2 + 4 \quad 4 + 2$$

$$6 - 4 \quad 6 - 2$$

$$3 + 4 \quad 4 + 3$$

$$7 - 4 \quad 7 - 3$$

1. Дөрвүдэр иим polosks zur.

Үлгэрмүд ке.

2. $4 + 2 + 2$

$$4 + 4$$

$$8 - 2 - 2$$

$$8 -$$

$$5 + 2 + 2$$

$$5 + 4$$

$$9 - 2 - 2$$

$$9 - 4$$

$$6 + 2 + 2$$

$$6 + 4$$

$$10 - 2 - 2$$

$$10 - 4$$

3. $4 + 1 + 4$

$$4 + 4 + 2$$

$$6 + 1 - 1$$

$$10 - 2 - 4$$

$$8 - 2 - 4$$

$$8 - 4 + 2$$

$$6 - 3 + 4$$

$$8 - 1 - 4$$

$$3 + 2 + 2$$

$$3 + 4 + 3$$

$$7 - 2 - 2$$

$$7 - 4 + 3$$

$$1 + 4 + 3$$

$$6 - 4 + 3$$

$$3 + 4 - 2$$

$$9 - 4 + 3$$

4. $7 + 2 - 4$

$$3 + 3 + 4$$

$$8 + 3 - 4$$

$$2 + 4 + 4$$

$$6 + 3 - 4$$

$$8 - 2 + 4$$

$$7 + 3 - 4$$

$$8 - 4 + 3$$

$$9 - 3 - 4$$

$$2 + 4 + 3$$

$$7 - 3 + 4$$

$$6 + 5 - 3$$

$$3 + 2 - 4$$

$$7 - 4 - 4$$

$$2 + 4 + 4$$

$$9 - 3 + 4$$

5. Neg kletkd 5 чиндhn, дөкэд neg kletkd 4 чиндhn вөөнө. Хожr kletkd хожраднь кedy чиндhn вөөнө?

6. Neg baglad 10 morkovъ вөөз. Түүнэс 4 morkovинь чиндhn idz оркз. Кedy morkovъ yldz?

7. $4 + 4 - 3$

$$7 - 2 - 3$$

$$10 - 4 - 2$$

$$8 - 3 + 4$$

$$7 - 2 + 4$$

$$6 + 4 - 2$$

$$8 - 3 - 4$$

$$6 - 2 + 4$$

$$7 - 4 + 1$$

$$6 + 2 - 4$$

$$8 + 1 - 4$$

$$7 - 1 - 4$$

$$5 + 2 - 4$$

$$3 + 4 + 2$$

$$10 - 4 + 1$$

$$9 + 1 - 4$$

8. $7 - 4 + 2$

$$10 - 3 + 4$$

$$6 - 1 + 4$$

$$7 + 1 - 4$$

$$10 - 4 + 3$$

$$6 + 4 - 1$$

$$7 - 1 - 4$$

$$7 - 4 + 1$$

$$5 + 4 - 3$$

$$10 - 4 - 4$$

$$5 - 2 + 4$$

$$10 - 3 + 2$$

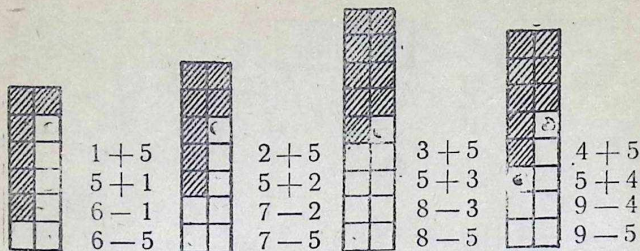
$$4 + 4 - 2$$

$$6 - 1 - 4$$

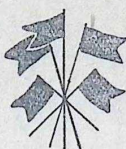
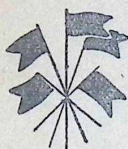
$$3 + 3 - 4$$

$$5 - 1 + 4$$

Tavadar nemlhn boln xəryllhn.

1. Zurgud xələhəd ylgırmyd ke.

2	$5 + 1 + 4$	$10 - 4 - 1$
	$5 + 2 + 3$	$10 - 2 - 3$
	$5 + 3 + 2$	$10 - 3 - 2$
	$5 + 4 + 1$	$10 - 4 - 1$
	$5 + 5$	$10 - 5$

3.	$1 + 5 - 2 + 5$	$3 + 5 - 2 - 5$	$8 - 5 + 4 + 3$
	$9 - 5 + 3 - 5$	$4 + 5 - 1 - 5$	$1 + 4 + 5 - 3$
	$5 + 5 - 2 - 5$	$10 - 5 - 3 + 5$	$7 - 4 + 5 - 2$
	$2 + 5 + 3 - 5$	$7 - 5 + 4 - 5$	$2 + 4 + 3 - 5$

4. Neg odnd 5 oktəbrət bəənə. 2 odnd kedy oktəbrət bəəx?

5. Neg bəər caasnas 8 fləzog harv. 5 fləzogin bəohad neg bagla kev. Boodha uga kedy fləzog yldv?

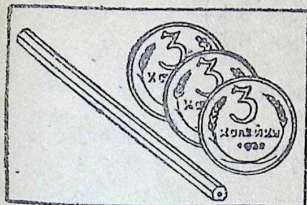
6.	$8 - 3 + 5$	$8 - 1 - 5$	$6 + 3 - 5$	$10 - 5 + 3$
	$7 - 5 + 3$	$3 + 5 - 4$	$5 + 5 - 4$	$3 + 5 - 2$
	$9 - 5 - 2$	$7 + 4 - 6$	$4 + 5 - 2$	$6 - 4 + 5$
7.	$9 - 1 - 5$	$1 + 3 + 5$	$1 + 4 + 5$	$5 + 5 - 3$
	$1 + 2 + 5$	$7 - 1 - 5$	$8 - 4 + 5$	$4 + 3 - 5$
	$8 - 5 + 2$	$7 + 2 - 5$	$6 + 3 - 5$	$7 - 5 + 2$

8. Şirə deer 3 bank zuzn bəənə. Şkəfd bas 5 bank zuzn bəənə. Ut-turştan kedy bank zuzn bəənə?

9. 9 konvert kez. 5 biçğ jovulz. Kedy konvert yldz?

MƏNGN

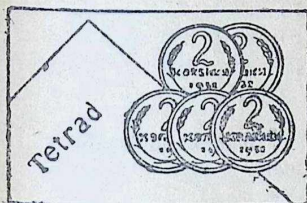
1. Cahan caasn dor 1 denşg, 2 denşg, 3 denşg, 5, denşg, 10 denşg təv. Karandaşın xurc yzır uga bijərnə denşg bolhnig caasn degyr zylg. Ter denşgydin harsn kevinə papkd na. Denşgydən xəəçlז ab.

2. Karandaş kedynə?

3. Rezin kedynə?

4. Tetrad kedynə?

5. Ruçk yzgtəhən kedynə?

6. Tavn denşg boln 3 denşg—ut-turştan kedy denşg?

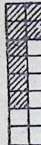
7. 3 denşg, 2 denşg, 5 denşg—ut-turştan kedy denşg?

DASSAN ŞYVLHN.

1.	$2 + 4$	$2 + 5$	$1 + 4$	$6 + 4$	$8 - 5$
	$7 - 5$	$7 - 4$	$6 - 5$	$1 + 5$	$5 + 5$
	$5 + 4$	$3 + 4$	$4 + 4$	$4 + 5$	$10 - 4$
	$8 - 4$	$10 - 5$	$3 + 5$	$9 - 4$	$9 - 5$

2. 3 denşg, 5 denşg, 1 denşg—cuhar negdəd kedy denşg bolv?

6-г, 7-г, 8-г, 9-г нөмрлөн болн хэргийлн.

	$1 + 6$		$2 + 6$		$3 + 6$		$4 + 6$
	$6 + 1$		$6 + 2$		$6 + 3$		$6 + 4$
	$7 - 1$		$8 - 2$		$9 - 3$		$10 - 4$
	$7 - 6$		$8 - 6$		$9 - 6$		$10 - 6$

1. Зургуд хэлэхэд ылгирмыд ке.

2.	$7 + 1$	$7 + 2$	$7 + 3$	$8 + 1$	$8 + 2$
	$1 + 7$	$2 + 7$	$3 + 7$	$1 + 8$	$2 + 8$
	$8 - 1$	$9 - 2$	$10 - 3$	$9 - 1$	$10 - 2$
	$8 - 7$	$9 - 7$	$10 - 7$	$9 - 8$	$10 - 8$

3.	$9 + 1$	$10 - 9 + 6$	$10 - 7 + 6$	$10 - 8$
	$1 + 9$	$9 - 7 + 8$	$9 - 8 + 9$	$9 - 8$
	$10 - 1$	$10 - 8 + 6$	$10 - 6 + 5$	$10 - 9$
	$10 - 9$	$9 - 8 + 7$	$9 - 7 + 6$	$9 - 6$

4. Коробкд 2 көк карандаш, 8 улан карандаш тэвз. Ут турштан коробкд кеды карандаш болв?

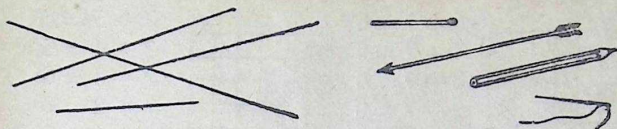
5. Көвүн 7 дөшгэр тетрад хулдз авб. 10 дөшгэс кеды дөшг хэргьз авх?

6.	$6 + 1 + 3$	$6 + 2 - 5$	$7 + 3 - 4$	$3 + 4 - 6$
	$10 - 6 + 5$	$10 - 5 + 2$	$10 - 4 - 5$	$10 - 9 + 4$
	$7 + 3 - 6$	$9 + 3 - 4$	$7 + 1 - 3$	$1 + 7 - 5$

7.	$9 - 6 + 4$	$9 - 4 + 3$	$9 - 4 + 5$	$10 - 7 + 5$
	$6 + 4 - 7$	$8 - 6 + 4$	$8 - 7 + 9$	$2 + 8 - 9$
	$9 - 3 + 4$	$2 + 7 - 4$	$3 + 6 - 5$	$8 - 5 + 7$

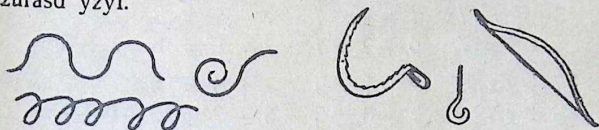
8.	$8 - 5 + 6$	$10 - 7 + 4$	$10 - 9 + 7$	$2 + 7 - 6$
	$9 - 8 + 5$	$7 - 4 + 5$	$7 - 6 + 8$	$8 - 7 + 6$
	$4 + 6 - 5$	$9 + 6 - 5$	$2 + 6 - 5$	$1 + 9 - 5$

HO BOLN MATËXR ZURASD.

Ho zurasd.

1. Kimzəhər cöəkn ho zuras zur. Təgəlndən xələhəd ho zurasd yzyl.

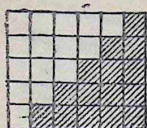
Matëxr zurasd.

2. Cöəkn matëxr zurasd zur. Təgəlndən xələhəd matëxr zurasd yzyl.

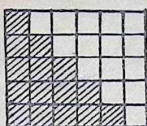
METRƏR KEMZƏLLHN.

1. Pol deer 1 metr, 2 metr, 5 metr kemzəl.
2. Utarn 3 metr zola deesər ke.
3. 3 metr sitc tyryləd kemzəl. Dəkəd deern 5 metr kemzəl. Ut-turştan kedy metr kemzəl?
4. 9 metr edəs 5 metriny tərz avç. Kedy metr yldz?
5. Neg kusgt 6 metr sunhg bəənə, talin neg kusgt 4 metr bəənə. Xojr kusgt xojradn kedy metr sunhg bəənə?
6. 7 metr edər neg bykl xovc boln xovcna elkvç ujz. Bykl xovcnd 5 metr orz. Xovcna elkvçd kedy metr orz?
7. Urdg gert xojr dosk bəənə. Neg doskn utarn 4 metr, naadkn 6 metr. Urdg gert ut-turştan kedy metr dosk bəənə?
8. 8 metr doskar neg siol boln taburetk kez. Stoldn 3 metr orz. Taburetksd kedy metr dosk orz?

Negdgç arvna toosin niilvr.

$$\begin{aligned} 5 + ? &= 6 \\ 4 + ? &= 6 \\ 3 + ? &= 6 \\ 2 + ? &= 6 \\ 1 + ? &= 6 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} ? + 5 &= 6 \\ ? + 4 &= 6 \\ ? + 3 &= 6 \\ ? + 2 &= 6 \\ ? + 1 &= 6 \end{aligned}$$

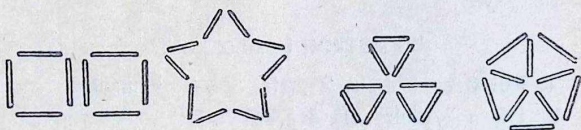
1. Survrin temdgin ormd to biç.

$$\begin{array}{llll} 2. \quad 5 + ? = 7 & 2 + ? = 7 & ? + 2 = 8 & ? + 6 = 8 \\ 3 + ? = 7 & 4 + ? = 7 & ? + 4 = 8 & ? + 7 = 8 \\ 1 + ? = 7 & 6 + ? = 7 & ? + 1 = 8 & ? + 5 = 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{llll} 3. \quad 7 + ? = 9 & ? + 1 = 9 & ? + 3 = 10 & ? + 2 = 10 \\ 2 + ? = 9 & ? + 3 = 9 & 6 + ? = 10 & 4 + ? = 10 \\ 6 + ? = 9 & ? + 5 = 9 & ? + 7 = 10 & ? + 9 = 10 \end{array}$$

4. Hurvn mængər 9 denşg ke.

5. 4 Mængər 10 denşg ke.

6. Xustgar iim figurs ke. Figur bolhnd kedy xustg ker-gtə bolx?

$$\begin{array}{llll} 2 + 2 & 2 + 2 + 2 + 2 & 3 + 3 & 4 + 4 \\ 2 + 2 + 2 & 2 + 2 + 2 + 2 + 2 & 3 + 3 + 3 & 5 + 5 \end{array}$$

DASSAN ŞYVLHN.

$$\begin{array}{lllll} 1. \quad 2 + 6 & 8 - 7 & 1 + 8 & 10 - 6 & 7 - 6 \\ 9 - 7 & 3 + 6 & 10 - 7 & 1 + 7 & 2 + 7 \\ 1 + 9 & 2 + 8 & 4 + 6 & 9 - 8 & 8 - 6 \\ 10 - 8 & 10 - 9 & 9 - 6 & 1 + 6 & 3 + 7 \end{array}$$

2. Ho zuras, matəxr zuras zur.

3. Jamaran mængdər 10 denşg kez bolx?

Davtilhn.

1. Cə 3 denşgə, şikr 5 denşgə. Şikrtə stakan cə kedy denşgə bolx?

2. Neg kəvyn ručk yzg xojrig 10 denşgər xuldz avç. Ručkñ 8 denşgə bolv. Yzgnñ kedy denşgə bolx?

3. Xamr arçdg alıçurmudt 2 metr keçnr orz, har arçdg alıçurmudt 6 metr kençr orz. Xamr arçdg har arçdg alıçurmudt jamaran ik kençr orz?

4. 7 metr nərxn kençr xuldz avç. 3 metrərnñ derin hadrt vıç kez. Canñ kedy metr yldz?

5. Kyykd zurhən ədrin neg ədrtnñ amrna. Darandñ kedy ədr kyykd surhulñ surna?

6. Dolan xongt kedy ədr vəəx? Dolan xongin kedy ədrtnñ kədlmş kedv?

7. Kyykd 3 ik od, 6 bıçkn od kehəd ulan bulnd təvz. Kedy od kez?

8. $4 + 2 - 3$ $6 - 4 + 5$ $4 + 3 - 6$ $7 - 2 + 3$

$9 - 3 + 4$ $7 + 3 - 2$ $8 - 4 + 5$ $6 + 2 - 7$

$5 + 4 - 2$ $8 - 5 + 6$ $5 + 5 - 6$ $1 + 8 - 5$

$10 - 7 + 5$ $8 + 2 - 4$ $9 - 6 + 4$ $7 - 5 + 6$

9. $5 + 2 - 3$ $4 + 4 - 3$ $1 + 9 - 5$ $2 + 8 - 3$

$8 - 2 - 5$ $1 + 5 - 2$ $7 - 4 + 7$ $10 - 9 + 6$

$2 + 4 + 3$ $3 + 3 + 4$ $9 - 7 + 8$ $9 - 8 + 7$

$7 + 2 - 4$ $1 + 7 - 6$ $10 - 8 + 7$ $4 + 6 - 3$

10. $3 + 4 - 5$ $8 - 7 + 6$ $4 + 5 - 7$ $2 + 8 - 4$

$8 - 5 + 6$ $2 + 6 - 4$ $10 - 6 + 4$ $5 + 4 - 8$

$1 + 9 - 7$ $3 + 5 - 6$ $2 + 5 - 6$ $9 - 5 + 6$

$9 - 4 + 5$ $9 - 6 + 7$ $4 + 6 - 9$ $2 + 7 - 4$

1	3	4
4	1	3
3	4	1

1	3	5
4	3	2
4	3	2

4	3	
4		3
4	2	

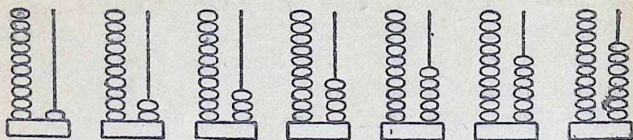
3	1	5
	3	
		2

11. Zerglənd vəəx toosig niilyl, stolbecd vəəx toosig niilyl.

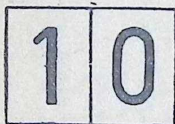
12. Jamaran tos dutz?

20 kyrtl to nөөмrllhn, nemllhn, хэрыllhn.

Toosig тооллhn, биçлhn.

1. Par sunhg bolhnd kedy mohlçg бээнэ.
2. Zurgt yzylэд talinэр kel: арвн болн hurvн mohlçg, арвн болн dolan mohlçg, арвн болн тавн mohlçg.
3. Talinэр kel: арвн болн нээмн mohlçg, арвн болн jисн mohlçg, хойр арвн.
4. 10 xustg neg bagla kehэд во. Арвн болн zurhan xustg yzyl. En тооhin неринь jkel. Yzylэд онданар kel: арвн болн dervн xustg, арвн болн хойр xustg, арвн болн jисн xustg
5. Baglata арвн xustgar болн салу-салу xustgudar иим төс ke: арвн хойр, арвн тавн, арвн нээмн, арвн negн, арвн hurvн, арвн dolan.

6. Nuulin ormd talin cifrmyd төв. Jamaran то болна умш, биç. Ter тоosan baglata арвн болн салу xustgudar ke.

7.	$10 + 2$	$9 + 10$	$16 - 6$	$15 - 10$	$1 + 10$
	$10 + 7$	$3 + 10$	$18 - 8$	$19 - 10$	$10 + 5$
	$10 + 4$	$5 + 10$	$17 - 7$	$14 - 10$	$8 + 10$
	$10 + 6$	$8 + 10$	$13 - 3$	$12 - 10$	$10 + 10$
8.	$10 + 3$	$7 + 10$	$19 - 9$	$18 - 10$	$12 - 2$
	$10 + 9$	$6 + 10$	$14 - 4$	$11 - 10$	$17 - 10$
	$10 + 1$	$4 + 10$	$11 - 1$	$16 - 10$	$16 - 6$
	$10 + 8$	$2 + 10$	$15 - 5$	$13 - 10$	$20 - 10$

Arvnas davull uga nemlhn, xəryllhn.

I.

1. Neg katuşk 12 denşgə. xorvç 6 denşgə. Katuşk xorvç-xojr negdəd kedy denşgə?

2. Tovçs, degə xuldz avsnd 15 denşg əgç. Degə 8 denşgə bolz. Tovçs kedy denşgə bolz?

3.	$3+2$	$4+3$	$2+2$	$6+2$	$7+1$
	$13+2$	$14+3$	$15+2$	$16+2$	$17+1$
	$3+3$	$4+4$	$5+3$	$6+3$	$7+2$
	$13+3$	$14+4$	$15+3$	$16+3$	$17+2$

4.	$8-2$	$9-4$	$6-2$	$17-2$	$18-3$
	$18-2$	$19-4$	$16-2$	$17-4$	$15-3$
	$8-4$	$9-6$	$6-3$	$17-3$	$19-3$
	$18-4$	$19-6$	$16-3$	$17-5$	$14-3$

5. Kolxozd tusln mal xələdg 11 kyykd kyn bəənə, ykr saadg 8 kyykd kyn bəənə. Malin xaşad ut-turştan kedy kyykd kyn kədlə?

6. Saazasn 17 ykrəs 5 ykrnə dyyrç. Saalhuldg kedy ykr yldz?

7.	$12+3$	$15+2$	$13+4$	$16+2$	$13+3$
	$12+4$	$16+2$	$11+5$	$15+3$	$14+5$
	$12+5$	$17+2$	$15+1$	$14+4$	$15+4$

8.	$17-2$	$19-6$	$13-2$	$17-5$	$17-4$
	$17-3$	$19-5$	$14-3$	$16-4$	$18-3$
	$17-4$	$19-4$	$15-4$	$15-3$	$19-2$

9. Əmd bulnd 12 cahan çindh, 7 xar çindh bəənə. Əmd bulnd ut-turştan kedy çindh bəənə?

10. 16 metr xarhahar taburetk, şirə kez. Taburetkst 4 metr xarha orz. Şirəst kedy metr xarha orz?

II.

1. Kyykdin naadg pojezd vago kexd xustgin 18 ger orz, parovoz kexd 2 korovk orz. Pojezdd cuharadnъ kedy korovk orz?

2. Jarşgt 20 kubig vәәnә. 4 kubikinъ harhъ avç. Jarşgt kedy kubig yldz?

3.	$19 + 1$	$15 + 5$	$18 + 2$	$10 - 3$	$20 - 6$
	$11 + 9$	$13 + 7$	$12 + 8$	$20 - 3$	$20 - 8$
	$16 + 4$	$18 + 2$	$13 + 7$	$10 - 7$	$20 - 5$
	$14 + 6$	$17 + 3$	$17 + 3$	$20 - 7$	$20 - 9$

4. Kөvyd şin degtrin 8 xalxinъ umsz. Canъ 12 xalx yldz. Degtrt ut-turstan kedy xalx vәәz?

5. Korovkd 20 yzg vәәz. Tyynәs 18 yzginъ surçax ulst tәgәz әgç. Kedy yzg yldz?

6.	$17 + 3$	$14 + 6$	$20 - 5$	$20 - 11$
	$3 + 17$	$6 + 14$	$20 - 15$	$20 - 13$
	$20 - 3$	$20 - 6$	$20 - 8$	$20 - 16$
	$20 - 17$	$20 - 14$	$20 - 18$	$20 - 19$

7.	$14 + 3 - 5$	$15 + 5 - 7$	$4 + 16 - 8$
	$18 - 2 - 4$	$20 - 8 + 4$	$20 - 17 + 5$
	$12 + 7 - 3$	$11 + 9 - 6$	$2 + 18 - 7$

8.	$5 + ? = 20$	$19 + ? = 20$	$8 + ? = 20$
	$17 + ? = 20$	$7 + ? = 20$	$16 + ? = 20$
	$2 + ? = 20$	$12 + ? = 20$	$3 + ? = 20$

III.

1. Ştopk utsn 8 denşgә, paçk zyn 11 denşgә. Ştopk, zyn xojr negdәd kedy mөngnә bolx?

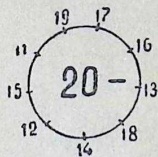
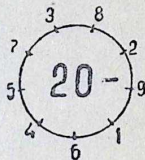
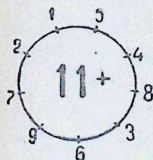
2. Caasn deer 15 tovç vәәnә. Xovc xalxldg jumnd 12 tovç xadz. Caasn deer kedy tovç yldv?

3. $6 + 1$ $2 + 6$ $3 + 15$ $2 + 14$ $3 + 13$
 $6 + 11$ $2 + 16$ $3 + 12$ $4 + 13$ $5 + 12$
 $7 + 2$ $4 + 5$ $3 + 14$ $7 + 11$ $8 + 11$
 $7 + 12$ $4 + 15$ $3 + 16$ $1 + 18$ $6 + 12$

4. $18 - 2$ $15 - 2$ $19 - 13$ $16 - 12$ $19 - 17$
 $18 - 12$ $15 - 13$ $19 - 14$ $17 - 12$ $18 - 11$
 $16 - 3$ $15 - 3$ $19 - 15$ $18 - 12$ $17 - 13$
 $16 - 13$ $15 - 12$ $19 - 16$ $19 - 12$ $16 - 14$

5. $14 - 12 + 15$ $15 - 11 + 16$ $19 - 14 + 15$
 $18 - 13 + 12$ $6 + 14 - 18$ $16 - 13 + 12$
 $17 - 12 + 14$ $19 - 16 + 15$ $3 + 17 - 11$
 $19 - 15 + 12$ $20 - 17 + 14$ $19 - 12 + 13$

6. $? + 13 = 16$ $12 + ? = 16$ $? + 15 = 18$
 $? + 12 = 17$ $14 + ? = 19$ $? + 12 = 19$
 $? + 11 = 15$ $13 + ? = 17$ $? + 13 = 15$

7. Təgrg daxulad neməd, xəryləd və.

Хəјr yyldvrtə esvs.

1. Jamaran ik məngrn vəəə? Jamaran ik xərylhş avç?
 Mark kedy məngrn?

2. Kəvyn karandaş 15 dəşgər, yzğ 2 dəşgər xuldz avç canb 3 dəşg yldz. Kəvynd kedy məngn bəəz?

3. Suxarta şikrtə çərk cə 20 dəşgə bolz. Suxar 12 dəşgə, şikr uga cə 3 dəşgə bolz. Şikr kedy məngnə bolz?

4. Kolxozin bəzrt kolxoznəg 20 arslınga bədnəg xuldz. 2 arslınga davs xuldz avç, 5 arslınga lampin toş xuldz avç. Canb kedy məngn yldz?

DYVZNNLHN.

1 Dyyzn iim giirstə bəəz josta:

1 kilogram 2 kilogram

2 kilogram 5 kilogram

10 kilogram

2. 1 kilogram ədmə, davsə, zorhs dyyzl. Junb ikər zə avx? 8 kilogram jamaran giirsər dyyznəz bolx? 9 kilogram? 7 kilogram?

3. Dyyznəg nəkd avad 1 kilogram tatx jum olz av, 2 kilogram tatx jum, ərəl kilogram tatx jum olz av.

4. 2 kilogram şikr, 5 kilogram hujr. 3 kilogram zarın xuldz avç. En jums cuhar nəgdəd kedy kilogram tatx?

5. Mişgt 16 kilogram hujr bəəz. 5 kilograminb edlz. Jamaran ik hujr yldz?

6. Dynnəd nəg kilogram bədnəg salh. Dyyznəd yz.

DASSAN ŞVVLHN.

1. $10 + 8$ $12 + 3$ $14 + 6$ $3 + 17$ $4 + 13$
 $16 - 6$ $18 - 5$ $20 - 8$ $20 - 11$ $19 - 15$

2. Plakatd 13 xar yzğ, 7 ulan yzğ xəəçlx kergtə. Ut turştan kedy yzğ xəəçlx kergtə?

Arvnas davulad nemlhn, xəryllhn.

1.

1. $8 + ? = 10$ $? + 3 = 10$ $2 + ? = 10$ $? + 6 = 10$
 $7 + ? = 10$ $? + 5 = 10$ $4 + ? = 10$ $? + 3 = 10$
 $6 + ? = 10$ $? + 9 = 10$ $1 + ? = 10$ $? + 8 = 10$

$$\begin{array}{l}
 2. \quad 10 - ? = 5 \quad 10 - ? = 2 \quad 17 - ? = 10 \quad 15 - ? = 10 \\
 10 - ? = 3 \quad 10 - ? = 6 \quad 13 - ? = 10 \quad 18 - ? = 10 \\
 10 - ? = 8 \quad 10 - ? = 9 \quad 19 - ? = 10 \quad 16 - ? = 10
 \end{array}$$

$$\begin{array}{l}
 3. \quad \begin{array}{lll} 9 + 1 + 7 & 7 + 3 + 5 & 5 + 5 + 4 \\ 8 + 2 + 4 & 1 + 9 + 6 & 4 + 6 + 3 \\ 6 + 4 + 1 & 3 + 7 + 7 & 2 + 8 + 9 \end{array}
 \end{array}$$

$$\begin{array}{l}
 4. \quad \begin{array}{l} 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 \\ 20 - 2 - 2 - 2 - 2 - 2 - 2 - 2 - 2 - 2 - 2 \end{array}
 \end{array}$$

$$\begin{array}{l}
 5. \quad \begin{array}{ll} 5 + 5 + 5 + 5 & 2 + 4 + 4 + 4 + 4 \\ 20 - 5 - 5 - 5 & 18 - 4 - 4 - 4 - 4 \end{array}
 \end{array}$$

$$\begin{array}{l}
 6. \quad \begin{array}{l} 1 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 \\ 19 - 3 - 3 - 3 - 3 - 3 - 3 \end{array}
 \end{array}$$

II.

1. Көvyд тeрг кexәр 9 ut mod, 5 аххн mod зорз.
Kedy modn beln болз?

2. Корөкд 13 карандаш бәәнә. 4 көк, нааткәнн улан.
Корөкд кedy улан карандаш бәәнә?

$$\begin{array}{l}
 3. \quad \begin{array}{lll} 9 + 1 + 1 & 9 + 1 + 2 & 9 + 1 + 3 \\ 9 + 2 & 9 + 3 & 9 + 4 \\ 11 - 1 - 1 & 12 - 2 - 1 & 13 - 3 - 1 \\ 11 - 2 & 12 - 3 & 13 - 4 \end{array}
 \end{array}$$

$$\begin{array}{l}
 4. \quad \begin{array}{lll} 9 + 1 + 4 & 9 + 1 + 5 & 9 + 1 + 6 \\ 9 + 5 & 9 + 6 & 9 + 7 \\ 14 - 4 - 1 & 15 - 5 - 1 & 16 - 6 - 1 \\ 14 - 5 & 15 - 6 & 16 - 7 \end{array}
 \end{array}$$

$$\begin{array}{l}
 5. \quad \begin{array}{lll} 9 + 1 + 7 & 9 + 1 + 8 & 9 + 1 + 9 \\ 9 + 8 & 9 + 9 & 9 + 10 \\ 17 - 7 - 1 & 18 - 8 - 1 & 19 - 9 - 1 \\ 17 - 8 & 18 - 9 & 19 - 10 \end{array}
 \end{array}$$

$$\begin{array}{l}
 6. \quad \begin{array}{lll} 9 + 5 - 12 & 18 - 9 + 1 & 9 + 6 - 13 \\ 16 - 7 + 3 & 9 + 4 + 6 & 17 - 8 + 9 \\ 15 - 6 + 8 & 12 - 3 + 5 & 9 + 3 + 8 \end{array}
 \end{array}$$

7.	$9 + 8 - 15$	$9 + 2 + 8$	$13 - 4 + 6$
	$9 + 9 + 2$	$14 - 5 + 4$	$9 + 3 + 8$
	$16 - 5 - 2$	$17 - 5 - 3$	$15 - 2 - 4$

8. Balhsnas poezd 5 vagon pluh, 4 vagon cacg maşi, 3 vagon traktor avad harç. Pojezd kolxozmudt egxær kedy vagon jum avç harç?

9. Bagt 17 oktæbræt bæænæ? Tyynæs 8 køvyn. Bagt kedy oktæbræt kyykyn bæænæ?

10. 9 oktæbræt odta. Vozat dækæd 8 od avç irv. Oda odta kedy oktæbræt bolv?

III.

1. Tævc (tag) deer 8 degtr bææz. Deernæ 7 degtr tævæ. Tævc deer kedy degtr bolv?

2. Køvyyd ulan bulnd gihæd 13 arsln xuraz 5-n arslnhar plakat xuldz avç. Kedy mængn yldz?

3.	$8 + 2 + 1$	$8 + 2 + 2$	$3 + 2 + 3$
	$8 + 3$	$8 + 4$	$8 + 5$
	$11 - 1 - 2$	$12 - 2 - 2$	$13 - 3 - 2$
	$11 - 3$	$12 - 4$	$13 - 5$

4.	$8 + 2 + 4$	$8 + 2 + 5$	$8 + 2 + 6$
	$8 + 6$	$8 + 7$	$8 + 8$
	$14 - 4 - 2$	$15 - 5 - 2$	$16 - 6 - 2$
	$14 - 6$	$15 - 7$	$16 - 8$

5.	$8 + 2 + 7$	$9 + 1 + 7$	$17 - 9$
	$8 + 9$	$9 + 8$	$17 - 8$

6.	$8 + 6 - 12$	$8 + 5 + 7$	$8 + 7 - 13$
	$9 + 7 - 8$	$9 + 6 - 7$	$9 + 5 - 6$
	$8 + 9 - 14$	$8 + 8 - 11$	$8 + 4 + 5$
	$8 + 3 + 9$	$9 + 8 - 15$	$9 + 4 - 5$

7.	$14 - ? = 6$	$11 - ? = 8$	$15 - ? = 18$
	$8 + ? = 16$	$17 - ? = 9$	$8 + ? = 13$
	$16 - ? = 9$	$8 + ? = 15$	$17 - ? = 8$

8. „Ө—şuhu mod biçe ebdtn“ gidg lozungt kedy yzg xəəçlx kergtə?

9. „Ө—şuhu mod biçe ebdtn“ gidg plakadt kexər kəvyd ɵntə caasar 12 ik ulas, 8 biçkn ulas xəəçlz. 17 ulas naaz. Kedy ulas es naaz?

IV.

1. Neg kuvşind 7 çərk ysn baktz, dəkəd neg kuvşind 6 çərk ysn baktz. Xojr kuvşind kedy stakan ysn baktz?

2. Mişgt 12 kilogram bodncg bəəz. 5 kilogramın edlz. Jamaran ik bodncg yldz?

3. $7 + 3 + 1$ $7 + 3 + 2$ $7 + 3 + 3$

$7 + 4$ $7 + 5$ $7 + 6$

$11 - 1 - 3$ $12 - 2 - 3$ $13 - 3 - 3$

$11 - 4$ $12 - 5$ $13 - 6$

4. $7 + 3 + 4$ $7 + 3 + 5$ $7 + 3 + 6$

$7 + 7$ $7 + 8$ $7 + 9$

$14 - 4 - 3$ $15 - 5 - 3$ $16 - 6 - 3$

$14 - 7$ $15 - 8$ $16 - 9$

5. $8 + 7$ $7 + 7$ $9 + 7$ $7 + 9$

$15 - 7$ $15 - 8$ $16 - 7$ $16 - 9$

6. $7 + 5 - 3$ $7 + 8 - 6$ $11 - 4 + 6$

$7 + 6 - 6$ $7 + 9 + 4$ $16 - 9 + 7$

$7 + 6 - 5$ $13 - 6 + 6$ $12 - 5 + 8$

$7 + 4 - 5$ $15 - 8 + 9$ $14 - 7 + 4$

V.

1. Urldg gert 6 xarha bəəz, Deernь 8 xarha xuldz avç. Urldg gert oda kedy xarha bolv?

2. 12 metr sunhugas 7 metrinь tərəd avçkiz. Kedy metr sunhg canь yldv?

3. $6 + 4 + 1$ $6 + 4 + 2$ $6 + 7$ $6 + 8$

$6 + 5$ $6 + 6$ $7 + 6$ $8 + 6$

$11 - 1 - 4$ $12 - 2 - 4$ $13 - 6$ $14 - 6$

$11 - 5$ $12 - 6$ $13 - 7$ $14 - 8$

4. $6+9$ $5+6$ $5+7$ $5+8$ $5+9$
 $9+6$ $6+5$ $7+5$ $8+3$ $9+5$
 $15-6$ $11-5$ $12-5$ $13-5$ $14-5$
 $15-9$ $11-6$ $12-7$ $13-8$ $14-9$
5. $4+7$ $4+8$ $4+9$ $3+8$ $3+9$
 $7+4$ $8+4$ $9+4$ $8+3$ $9+3$
 $11-2$ $12-4$ $13-4$ $11-3$ $12-3$
 $11-9$ $12-8$ $13-9$ $11-8$ $12-9$
6. $2+9$ $11-8+9$ $13-7+6$ $13-9+7$
 $9+2$ $6+9-8$ $2+9-8$ $5+7-9$
 $11-2$ $13-2+9$ $12-8+9$ $14-8+5$
 $11-9$ $5+6-9$ $3+9-7$ $3+9-6$

7. Burxn-nomd es şytdg dəəç bahçudin olna kartoçk, deernъ 2 markd 11 denşgə bolz. Neg marknъ 5 denşgə, Kartoçk kedyne?

8. Zil eklxd tyryn bağı burxn nomd es şytdg 6 kyn bilə. oda 15 bolv. Burxn, nomd es şytdg kedy kyn nemz?

LITRƏR MEERLHN.

1. Neg xalad 9 litr lampin tosn orv, dəkəd negnd 7 litr orv. Xojr xalad xojradnъ kedy litr orv?

2. Neg şild 2 lampin tosn kev, dəkəd neg şild ərəl litr lampin tosn kev. Xojr şild xojradnъ jamaran ik lampin tosn kegdx?

3. Hurvn zurhan xongt 20 litr lampin tosn harç. Tyryn zurhan xongtnъ 8 litr, darukdnъ 6 litr harç. Hurvdgç zurhan xongtnъ jamaran ik tosn harç?

4. Litrt 4 çərk baktna. Buhşt 2 litr, deernъ 3 çərk ys kez. Buhşt kedy çərk ysn baktz?

5. Biçkn kyykdin gert ərjn 9 litr. ydlə 8 litr ys kyykdt egç. Bykl ərjtn kyykd kedy litr ys uuz?

6. Suulhd—12 litr baktna. Sutkdan ykr 1 suulh ys egç. Əryn 4 litr saaz avç, ydlə 3 litr saaz avç. Asxnъ kedy litr ys saaz avsn?

7. Şild xojr duundur çark baktna. Xojr şild kedy çark baktna?

DASSAN ŞYVLHN.

$$\begin{array}{rcccl}
 1. & 9+5 & 12-4 & 6+6 & 11-6 & 3+8 \\
 & 16-7 & 9+8 & 11- & 8+7 & 15-9 \\
 & 7+6 & 14-7 & 8+4 & 12-9 & 9+4 \\
 & 13-5 & 2+9 & 16-8 & 7+5 & 18-9
 \end{array}$$

2. Oktəbrətnr, pionermyd xamdan evrən nisdg maşi kexd 14 arslın xuraz. Pionermyd 9 arslın xuraz. Oktəbrətnr kedy mæng cuhlulz?

Davtln.

$$\begin{array}{l}
 1. \quad \begin{array}{llll}
 9+5-8 & 8+7-9 & 8+9-7 & 9+6-8 \\
 7+6-4 & 6+8-5 & 6+7-9 & 8+8-9 \\
 8+4-6 & 5+9-6 & 2+9-8 & 7+9-8 \\
 4+9-7 & 7+7-9 & 8+5-6 & 6+5-9
 \end{array} \\
 2. \quad \begin{array}{llll}
 2+?=11 & ?+7=11 & ?+8=17 & 6+?=14 \\
 ?-7=5 & ?-9=6 & 11-?=4 & 12-?=6 \\
 12-?=3 & ?+5=13 & ?+9=16 & ?+7=13 \\
 ?+7=15 & ?-6=5 & ?-9=9 & ?-3=8
 \end{array} \\
 3. \quad \begin{array}{lll}
 15-6+8 & 12-8+7 & 12-5+8 \\
 18-9+7 & 11-6+8 & 11-3+6 \\
 17-9+8 & 12-9+8 & 16-8+3 \\
 15-8+4 & 14-7+9 & 15-7+9
 \end{array}
 \end{array}$$

4. lim dervlż zur. lim cifrmyd beld: 1, 2, 2, 3, 3, 4, 4, 5. 6. Zerglən bolhnd, stolbec bolhnd 10 bolad bədgər en cifrmydig en dervlżnd digləd təv.
5. Zerglən bolhnd, stolbec bolhnd 14 bolad bədgər en 3, 3, 4, 4, 5, 5, 5, 6 cifrmydig təv.
6. Zerglən bolhnd, stolbec bolhnd 15 bolad bədgər en 1, 2, 4, 4, 5, 6, 7, 8. 9. cifrmydig digləd təv.
7. Zerglən bolhnd, stolbec bolhnd 18 bolad bədgər en 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 cifrmyd digləd təv.

20 kyrtl xolvln, xovalhn.

2-r avx. 2-r xovax.

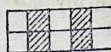
$$\begin{array}{l} 2 + 2 \\ 2 \times 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 2 + 2 + 2 \\ 2 \times 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 2 + 2 + 2 + 2 \\ 2 \times 4 \end{array}$$

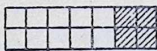

$$\begin{array}{l} 2 + 2 + 2 + 2 + 2 \\ 2 \times 5 \end{array}$$

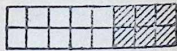
1. Syl mært bæx ylgyrmydig iigz umş: xoşadar 2 dæxz avx, xoşadar 3 dæxz avx tergytn.

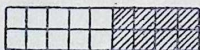
$$\begin{array}{l} 2 \times 5 + 2 \\ 2 \times 6 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 2 \times 5 + 2 \times 2 \\ 2 \times 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 2 \times 5 + 2 \times 3 \\ 2 \times 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 2 \times 5 + 2 \times 4 \\ 2 \times 9 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 2 \times 5 + 2 \times 5 \\ 2 \times 10 \end{array}$$

4. Cand 2-d xozul mod tævz. 6 cand kedy xozul mod tævz bolx?

5. Kyç-kælsnæ nomd 7 kævyn 2-d konvert kez, 5 kævyn 1-d konvert kez. Kævyd cuhar kedy konvert kez?

6. Kædlnşın æræd 4 xadasnd 2-d kæræ ælgætæ, 6 xadasnd nezæd kæræ ælgætæ bænæ. Kædlnşın æræd kedy kæræ bænæ?

$$\begin{array}{lll} 7. & 2 \times 3 + 9 & 2 \times 5 + 8 & (11 - 9) \times 3 \\ & 2 \times 6 - 8 & 2 \times 9 - 15 & (14 - 12) \times 4 \\ & 2 \times 6 + 9 & 2 \times 7 - 6 & 2 \times (15 - 8) \\ & 2 \times 4 - 7 & 2 \times 10 - 18 & 2 \times (16 - 7) \end{array}$$

8. 8 xustg xoşad xustgar xovahad tæv. Kedy dæxz xoşad xustgar avxç?

$$8 : 2-r = 4$$

Yyg iigz umş: 8 xoşadar xovaxla 4 bolx

9. 12 burçg xoşadar salhad təv. Kedy par bolx?

10. Jarşgt 14 şir rəəz. Surçəx kyn bolhnd 2 sir əgç. Kedy surhulin kəvynd şir kyrtz?

11. Kedy xoşad denşgə mənş avxla 16 denşg bolx? 18 denşg?

12. 2 suulh ysnəs 1 kilogram tosn harna. Kolxozin. ykr-myd ədrən 20 suulh ys əgnə. En ysnəs jamaran ik tosn harx?

13. $8:2-r$ $4:2-r$ $20:2-r$ $14:2-r$

$16:2-r$ $12:2-r$ $18:2-r$ $20:2-r$

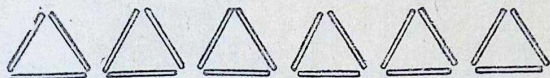
14. $2 \times (13 - 5)$ $14:(15 - 13)$ $2 \times (15 - 6)$

$18:(16 - 14)$ $12:(14 - 12)$ $(20 - 2):2$

$2 \times (11 - 5)$ $20:(11 - 9)$ $2 \times (14 - 9)$

$16:(19 - 17)$ $16:(19 - 17)$ $(19 - 5):3$

3-r avx. 3-r xovax.

1. 2 hurvn bulntd, 4 hurvn bulntd kedy xustg orx? 3 hurvn bulntd boln 6 hurvn bulntd. 5 hurvn bulntd?

2. Vokzald maşihər 20 jarşg kyrgx kergtə. Aca çirdg maşin 5 dəkz 3-d jarşg kyrgv. Canə kedy jarşg yldv?

3. 17 metr sunhgas utarn 3-d metr 4 kusg tərəz avç. Jamaran ik sunhg yldz?

4. 6 stol kez. Stol bolhnd 3-d xarha orz. dəkəd 2 xarha yldz, Kedy xarha bəəz?

5. $3 \times 4 + 5$ $(15 - 12) \times 6$ $3 \times 2 + 9$

$3 \times 6 - 9$ $(17 - 14) \times 5$ $3 \times 4 - 7$

$3 \times 5 - 8$ $(20 - 17) \times 2$ $3 \times 5 - 9$

$3 \times 3 + 2$ $(11 - 8) \times 4$ $3 \times 6 + 2$

6. 6 xustgar hurvn bulntnr ke, 12 xustgar ke. Kedy hurvn bulnt harx?

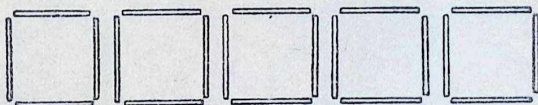
7. Kiilgt, 3 metr kençr orna. 9 metr kençrəs kedy kiilg harx? 18 metrəs?

8. Kevyd çindhdydt 15 morkovъ avç irz. Çindhdydt eđr bolhn 3 morkov egçaz? Morkov kedy eđrt kyrsn?

9. $(8 + 7) : 3$ $(20 - 2) : 3$ $(12 : 5) + 9$
 $(6 + 12) : 3$ $(9 + 6) : 3$ $(18 : 3) + 7$
 $(14 - 5) : 3$ $(17 - 8) : 3$ $(15 : 3) + 12$
 $(5 + 7) : 8$ $(3 + 9) : 3$ $(6 : 3) + 18$

10. $3 \times (12 - 8)$ $9 : (11 - 8)$ $(6 + 9) : 3$
 $3 \times (19 - 14)$ $15 : (20 - 17)$ $(16 - 7) : 3$
 $3 \times (11 - 9)$ $18 : (12 - 9)$ $(11 + 7) : 3$
 $3 \times (16 - 13)$ $12 : (18 - 15)$ $(4 + 8) : 3$

4-r avx. 4-r xovax.

1. Xojr dərvişlərdə kədy xustg orx? 4 dərvişlərdə? 3 dərvişlərdə? 5 dərvişlərdə?

2. En pojzd kedy tögatə?
Tөгəsig dөrvədər tool.

3. Masterskojd 5 taburetk kexd 17 kəl bel kez. Canb kedy kəl kegdəd uga?

4. Surhulin көвүн 4-д ылгырта 3 stolbik kez dəkəd deernь 2 ылгыр kez. Көвүн ut-turstan kedy ылгыр kez?

5. Rezink 4 densgə. 4 rezink xuldz avç, dəkəd 2 densgər yzg xuldz avç. Kedy mæng harhə?

6. $4 \times 2 + 6$ $(12 - 8) \times 3$ $4 \times (11 - 8)$
 $4 \times 3 + 7$ $(11 - 7) \times 2$ $4 \times (13 - 8)$
 $4 \times 3 - 9$ $(20 - 16) \times 5$ $4 \times (11 - 9)$
 $4 \times 5 - 17$ $(17 - 13) \times 4$ $4 \times (13 - 9)$

7. 8 xustgar kedy dörvlz kez bolx? 16 xustgar? 12 xustgar, 20 xustgar?

8. Kədlmşin ərəd 16 utx bəənə. En utxsig şirəs deer təvz, şirə bolhnd 4 utx təvz. Kədlmşin ərəd kedy şirə bəənə?

9. Kolxozin darxna gert 13 tax bəəz. Deern 7 tax kez En taxsar kedy mər taxlx?

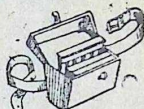
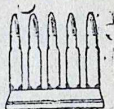
10. $16:4 + 8$	$(7 + 5):4$	$16:(12 - 8)$
$12:4 + 9$	$(14 + 6):4$	$20:(11 - 7)$
$20:4 + 6$	$(17 - 9):4$	$12:(13 - 9)$
$8:4 + 18$	$(12 - 8):4$	$8:(20 - 16)$

11. 3 rezink 4-d denşgər xuldz avç, 4 yzg xoşad denşgər xuldz avç. Kedy mənğ harhz?

12. Neg ramkd 4 bydyn modn orna. 18 bydyn modar ramks kez, can 2 bydyn modn yldz. Kedy ramk kez?

5-r avx. 5-r xovax.

1. En zurg səənər xələ. Xojr obojmd kedy somn bəənə? Hurvn obojmd?

2. Ulan cergç 4 obojm som xaz. Kedy som xahad çiləz?

3. 3 tavn denşgər neg katuşk utc. neg degə xuldz avç. Degə 3 denşgə. Katuşk kedy mənğnə?

4. Zadhə jarşgt 5 dosk ərna Kəvyd tiim 4 jarşg kexmn. 3 dosk dutna. Kəvyd kedy doskta?

5. $5 \times 2 - 8$	$(11 - 6) \times 4$	$15 - (5 \times 2)$
$5 \times 3 - 9$	$(14 - 9) \times 2$	$19 - (5 \times 3)$
$5 \times 4 - 14$	$(13 - 8) \times 3$	$(12 - 8) \times 4$

6. 10 denşgt kedy tavn denşg bəənə. 15 denşgt? 20 denşgt?

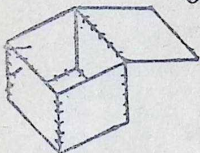
7. Odn bolhn 5 oktəbrətəş byrdnə. Bağt 20 oktəbrət bəərə Bağt kedy odn bəənə?

8. Buudə asxdg hazr tal kolxoz 19 mişg buudə iqləv. Neg terənd 4 mişg təvb, naadk terədnə 5-d mişg açv. Kolxoz kedy terg jovulz?

$$\begin{array}{lll} 9. & 10:5 + 9 & (9 + 6):5 \quad 15:(13 - 8) \\ & 15:5 + 8 & (13 + 7):5 \quad 10:(11 - 6) \\ & 20:5 + 15 & (13 - 3):5 \quad 20:(14 - 9) \end{array}$$

$$\begin{array}{lll} 10. & 15 : (11 - 8) & (7 + 8) : 5 \quad 15 : 3 + 9 \\ & (14 - 9) \times 4 & (9 + 11) : 5 \quad (8 + 7) : 5 \\ & 20 : 4 + 8 & (5 \times 3) - 9 \quad 20 : 5 + 7 \end{array}$$

6-r, 7-r, 8-r, 9-r, 10-r, avx. 6-r, 7-r, 8-r, 9-r, 10-r, xovax.

1. Byrkəstə korobkd 6 dərvlzn orna. Tiim xojr korobk kexd kedy dərvlzn kergtə volx? 3 korobkd?

2. 19 dənşgər surhuləç dolad dənşgə 2 tetrad voln neg rezink xuldz açv. Rezink kedy mənəgnə volz?

3. Karandaş 8 dənşgə, yzg 2 dənşgə. 2 karandaş 1 yzg kedy mənəgnə volx?

4. Kəvyd 2 jarşg kubiktə, jarşg volhndnə 9 kubik vənə. Ger bərlhnd 14 kubik orv. Canə kedy kubik yldv?

5. Neg paçkd 10 korobk xustg vənə. Xojr paçkas 17 korobk açv. Kedy korobk yldz?

$$\begin{array}{lll} 6. & 6 \times 2 - 4 & (14 - 8) \times 2 \quad 20 - (6 \times 3) \\ & 6 \times 3 - 9 & (11 - 5) \times 3 \quad 17 - (6 \times 2) \\ & 7 \times 2 - 6 & (12 - 5) \times 2 \quad 18 - (7 \times 2) \end{array}$$

$$\begin{array}{lll} 7. & 8 \times 2 - 7 & (15 - 7) \times 2 \quad 19 - (8 \times 2) \\ & 9 \times 2 - 16 & (16 - 7) \times 2 \quad 20 - (9 \times 2) \\ & 10 \times 2 - 13 & (18 - 8) \times 2 \quad 16 - (6 \times 2) \end{array}$$

8. Xustgin korovkar kövyd ger kenə. Ger bolhnd 6 terz naax kergtə. 12 terz kedy gert kyrx? 18 terz?

9. Kövyd maazur kenə. Maazur bolhnd 6 şyd kez, ut turştan 14 şyd kez. Kedy maazur kex?

10. Təgə 9 xurhta. 18 xurh beldz. Kedy təgə kex?

11. 20 denşgt kedy arvn (10) denşg bəəx?

12. $12: 6 + 17$ $(15 + 3): 6$ $18: (14 - 8)$

$18: 6 + 9$ $(7 + 5): 6$ $12: (13 - 7)$

$14: 7 + 13$ $(8 + 6): 7$ $14: (15 - 8)$

13. $16: 8 + 7$ $(9 + 7): 8$ $16: (12 - 4)$

$18: 9 + 11$ $(3 + 15): 9$ $18: (12 - 3)$

$20: 10 + 9$ $(12 + 6): 9$ $20: (18 - 8)$

14. Xojr dolan xongt kedy kədlmşin ədr bəənə?

15. Kədlmşçnrin brigad kolxozd 3 zurhan xongar odla, tiynəs 2 ədrnə xaalhd harhv. Kolxozd brigad kedy xonz?

DASSAN ŞYVLHN.

1. 3×5 4×3 4×5 2×9

5×4 6×3 2×6 4×4

5×3 2×10 6×2 3×6

9×2 3×4 2×8 7×2

2. Neg katuşkar 2 duhrul kez bolxmın. Kövyd tyryləd 12 duhrul kev, dəkəd 8 duhrul kev. Ter duhrulmudt kedy katuşk orv?

Ərəl. Dərvnə.

1. Ərəl yzyl, dərvnə yzyl.

2. Oln zysn ɵngtə caasnd staka ergyləd tɵgrgyd zur. Ter tɵgrgydən xəəçlz ab. Xojr tɵgrg ekc xojra kehəd xəəçl. Ədl biş ɵntə xojr ɵrələr neg bykl tɵgrg ke.

Ərəl bolhna iigəd cifrər biç: $\frac{1}{2}$.

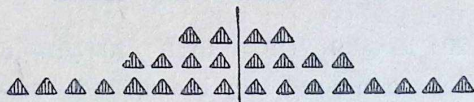
Xojr tēgrg dērvn ədl əng kehəd xəəçl. Ədl biş əntə dērvnəsər tēgrg ke.

Dērvnə bolhnd cifrər biç: $\frac{1}{4}$.

Bykl tēgrg 2 ərəltə. Bykl tēgrg 4 dērvnətə.

3. Kletkə caasnd hurvn ədl dērvlz zurad, şirdəd, xəəçlz əb. Negərnə ərəls ke, dəkəd tedn deerən biç. Tetradtan bykl dērvlz, ərəl dērvlz, dērvnə dērvlz na.

2 ədl xəv kehəd xovax.

1. Zurg xələhəd ylgırmyd ke:

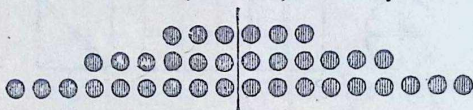
$2 + 2$	$4 + 3$	$8 + 8$
2×2	4×2	8×2
$4 : 2$	$8 : 2$	$16 : 2$

Syyl mērt bəəx ylgırmyd iigz umş: 4-g xojr ədl xəv kehəd xovax, 8-g xojr ədl xəv kehəd xovax tergyln.

2. 10 oln zysn əngtə karandaşig ekc ədl kehəd 2 korobkd təvz. Korobk bolhnd kedy karandaş təvz?

3. 1 parovozd 20 tēgə kez, xojrad 15 ekc ədlər. Parovozin xəvrg bolhnd kedy tēgə bəənə?

4. Neg xalad 9 litr, dəkəd neg xalad 5 litr lampin tosn bəəz. En toсна ərəlinə şatahad çiləz. Kedy litr tosn yldv?

5. Zurg xələhəd en ylgırmyd ke:

$3 + 3$	$6 + 6$	$9 + 2$
5×1	6×2	9×2
$6 : 2$	$12 : 2$	$18 : 2$

6. Şovuna 2 ədl ger kexər 12 dosk bel kez. Şovuna ger bolhnd kedy dosk orx?

7. Kəvyd 14 kyrz, 6 terg kez. En jumsin ərəlinə həəxyld ilgəz. Kedy naaddg jumn yldz?

8. 2 ədl xəv bolad xovagddg tos 20 kyrtl biç. Tiim toosig, ekc ədl xojr xəv bolad xovagddg tos (çotn) gidmn.

$$\begin{array}{llll} 9. & 8:2+9 & 18:2+5 & (8+6):2 \quad (15+1):2 \\ & 16:2+7 & 10:2+7 & (7+5):2 \quad (3+7):2 \\ & 14:2+6 & 6:2+9 & (19-1):2 \quad (13-5):2 \\ & 12:2+8 & 20:2-4 & (17+3):2 \quad (15-9):2 \end{array}$$

Ədl 4 əng kehəd xovax.

1. 4 korobkd ekc ədlər xovahad təv: 8 xustg; 12 xustg, 16 xustg, 20 xustg. Korobk bolhnd kedy xustg bəəx?

$$\begin{array}{llll} 2 \times 4 & 3 \times 4 & 4 \times 4 & 5 \times 4 \\ 8 : 4 & 12 : 4 & 16 : 4 & 20 : 4 \end{array}$$

2. 16 xustgar dərvlז ke. Xəvrg bolhndn kedy xustg orx?

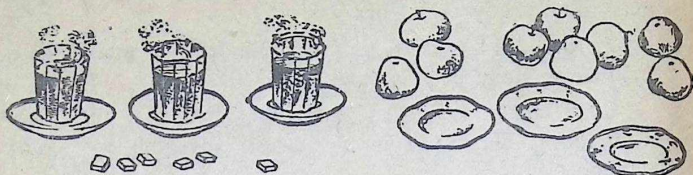
3. MOPR-in biçkn inbg çlenə təvc mənğan zild 4 dəkz orulz əgnə. Zildən 12 denşg əgx jumn. Təvc mənğan orulx bolhndan kedy denşg oruldg bəlx?

4. Kəvyn 20 denşgtə bəəz. En mənğanənn dərvnə ke-sn neg xəvinə (dərvnəhinə) konvert xuldz avad harhz. Kedy mənğan yldz?

5. 20 kyrtl bəəx toosas yldl uga 4 ədl xəv bolz xovagddg toosinə daraharnə biç.

$$\begin{array}{lll} 6. & 16:4+7 & (15-7):4 \quad 16:(12-8) \\ & 20:4+6 & (13+7):4 \quad 12:(11-7) \\ & 12:4+8 & (6+6):4 \quad 20:(13-9) \end{array}$$

3 ədl xəv kehəd, 6 ədl xəv kehəd xovax

1. Şikrinə stakan bolhnd ədlər xovahad təvx, alımsinə ədlər xovahad tərlkst təvx. Stakan bolhnd kedy şikr təvgdx? Tərlk bolhnd kedy alımn təvgdx?

2. 2×3 $6 : 3$ 3×3 $9 : 3$

3. 3 tərgnd 12 təgə kex kergtə. Tərgn bolhnd kedy təgə kergtə?

4. 15 metr kalınkrar 3 ədl byşmyd uız. Byşmyd bolhnd kedy metr kalınkr orz?

5. 3 ədl jarşgt 18 kubig bəənə. Jarşg bolhnd kedy kubig bəənə?

6. 4×3 5×3 6×3
 $12 : 3$ $15 : 3$ $18 : 3$

7. 12 litr ys ədl xəvsər 6 ədr uuz. Ədr bolhn kedy litr ys uuzaz?

8. 6 xongin kymn giz 18 kilogram bodncg xuldz avç. Ədr bolhn ədl xəvsər harhz. Ədrdən jamaran ik bodncg harhdg bəəz?

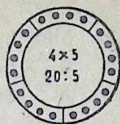
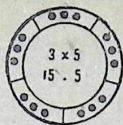
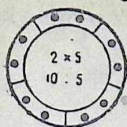
9. 2×6 $12 : 6$ 3×6 $18 : 6$

10. $6 : 3 + 9$ $9 : 3 + 17$ $(9 + 9) : 6$
 $15 : 3 + 6$ $12 : 6 + 12$ $(8 + 7) : 3$
 $18 : 3 + 7$ $18 : 6 + 16$ $(4 + 8) : 6$
 $12 : 3 + 8$ $15 : 3 + 15$ $(20 - 2) : 3$

11. 3 metr ed 12 arsln kyrç. Deernə neməd 1 metr xuldz avç. Ut-turştan kedy mæng harhz?

12. 20 bəər caas xuldz avç. Ədl 3 tetrad kez. 2 bəər caasn yldz. Tetrad bolhnd kedy bəər caasn orz?

Ədl 5 xəv kehəd xovax.

1. Zurg xələhəd təgrg bolhnd bəəx ylgırmıd ke.
2. Zəədg mod kexər xojr modnd 5 xarha xadz. En xarhas xadxd 20 xadasn orz. Xarha bolhnd kedy xadasn orz?
3. 15 metr kençrəs 5 ədl mişgyd ujz. Kedy metr kençr neg mişgt orsn?

4. Neg mişgt 12 kilogram hujr bəəz, dəkəd neg mişgt 8 kilogram hujr bəəz. En hujrar cuhararn 5 ədl ədmg bolhz. Ədmg bolhnd jamaran ik hujr orz?

$$\begin{array}{lll}
 5. & 10 : 5 + 18 & (11 + 9) : 5 & 20 : (16 - 11) \\
 & 20 : 5 + 7 & (17 - 7) : 5 & 15 : (12 - 7) \\
 & 15 : 5 + 9 & (7 + 8) : 5 & 10 : (19 - 14)
 \end{array}$$

7, 8, 9, 10, ədl xəv kehəd xovax.

1. 14 kuscg ədmgig 7 tərłkd ədl xəvsər təvz. Tərłk bolhnd kedy kuscg ədmg təvgdz?

2. 16 utx 8 stol deer ekc ədlər xovahad təvz. Stol bolhn deer kedy utx təvgdz?

3. 18 kilogram şıkrıg 9 tıngrcgt ədlər xovahad dyrz. Tıngrcg bolhn jamarand ik şıkr orz?

4. 20 bəər caas ədlər xovahad 10 konvertđ dyrz. Konvertđ bolhnd kedy bəər caasn orz?

$$\begin{array}{llll}
 5. & 2 \times 7 & 2 \times 8 & 2 \times 9 & 2 \times 10 \\
 & 14 : 7 & 16 : 8 & 18 : 9 & 20 : 10
 \end{array}$$

6. 7 metr kençr 14 arslıga bolz. Neg metrın kedyne bolz?

7. 20 tovc xuldz avç. 9 kiilgt ədlər xadz, can 2 tovc yldz. Kiilg bolhnd kedy tovc xadz.

8. 17 metr sunhgas 1 metrın təərz avç. Yldlın 8 ədl xəv kehəd xovaz. Xəv bolhn jamaran ut?

9. 10 surhulin көвyn neg bag болad көдлэд, neg uroгd 20 konvert kez. Dəkəd neg bag 7 surhulin көвyn 14 konvert kez. Alыk bаgnь şuluhar көdlz?

10. 8 ədl көlгnd 10 xarha mod, 6 şar xarha mod açz. Kөлgn bolhnd kedy mod açz?

11. 7 mod tərərəç 6 xarha mod, 8 burhsn mod kərədx bəəz. Mod tərərəç bolhn kedy mod kərədxm bəəz?

$$12. \begin{array}{lll} 2 \times (20 - 12) & 2 \times (20 - 11) & 2 \times (3 + 7) \\ 16 : (11 - 9) & 18 : (15 - 13) & 20 - (20 - 18) \\ 16 : (12 - 4) & 18 : (15 - 6) & 20 - (16 - 6) \end{array}$$

$$13. \begin{array}{lll} (5 + 9) : 7 & 18 : (12 - 3) & (20 - 6) : 7 \\ (17 + 1) : 9 & 20 : (7 + 3) & (19 - 1) : 9 \\ (9 + 7) : 8 & 14 : (11 - 4) & (6 + 14) : 10 \\ (12 + 8) : 10 & 16 : (15 - 7) & (15 + 1) : 8 \end{array}$$

Xojrdgç arvna toosin niilvr.

1. Jamaran ədl mөngər 10 dөnşg kez bolx? 12 dөnşg? 15 dөnşg? 16 dөnşg? 18 dөnşg? 20 dөnşg?

2. 12 tөgrg zerglyləd zur, zerglən bolhnd ədlər. Yyg jahz kez bolx?

3. Yzg 2 dөnşgə, tetrad 7 dөnşgə. 14 dөnşgər kedy yzg xuldz avç bolx? Kedy tetrad?

4. 15 has zerglyləd xatx, zerglən bolhnd 3 has xatx. Kedy zerglən bolx? Ter hasdan zerhlənd 5 has orulad xatx. Kedy zerglən bolx?

5. Zerglən bolhnd ədlər 16 part zerglyləd tevх kergtə. Zerglən bolhnd kedy part tuxx?

6. 18 tөgrg zerglyləd zur, zerglən bolhnd ədlər zur. En zadaçig jamaran oln zysn arhar kexinь san.

7. 20 xustg ədl xəvsər korəbkst dyrx kergtə. Kedy korəbk kergtə bolx?

8. 20 surhulin көvy jahz zerglyləd zohsaz bolx, zerglən bolhnd ədlər zohsahad?

$$9. \begin{array}{llll} 12 : 2 & 12 : 6 & 12 : 3 & 12 : 4 \\ 2 \times 6 & 6 \times 2 & 3 \times 4 & 4 \times 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{lllll}
 10. & 15 : 3 & 15 : 5 & 16 : 2 & 16 : 4 & 16 : 8 \\
 & 3 \times 5 & 5 \times 3 & 2 : 8 & 4 \times 4 & 8 \times 2 \\
 11. & 18 : 2 & 18 : 3 & 18 : 6 & 18 : 9 & \\
 & 2 \times 9 & 3 \times 6 & 6 \times 3 & 9 \times 2 & \\
 12. & 20 : 2 & 20 : 4 & 20 : 5 & 20 : 10 & \\
 & 2 \times 10 & 4 \times 5 & 5 \times 4 & 10 \times 2 &
 \end{array}$$

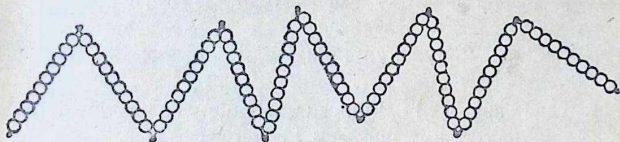
DASSAN ŞYVLHN

$$\begin{array}{lllll}
 1. & 12 : 4 & 15 : 5 & 18 : 3 & 16 : 4 & 20 : 4 \\
 & 14 : 7 & 18 : 2 & 16 : 8 & 15 : 3 & 18 : 6 \\
 & 20 : 5 & 12 : 6 & 20 : 10 & 18 : 9 & 12 : 3
 \end{array}$$

2. 18 xustgin korobkar kəvyd traktor kev, 4 edl biçkn terg kev. Traktor 6 korobk orv. Tergn bolhnd kedy korobk orz?

Tyryn zun.

Tos toolhñ boln biçlñ.

1. Neg arv yzyl, xojr arv yzyl, 3 arv yzyl iigəd 10 arvn kyrtl yzyl.

2 arvig xərn giz nerəd, 3 arvn—huçn 4 arvig—dəçn tergytn.

10 arvn 1 zun esklə şud zun boldg.

2. 3 arv boln 7 jedinic yzyl. En toog talinər kel. Yzy-ləd talinər kel: 5 arv boln 6 nezəd to, 4 arv boln 2 nezəd to, 9 arv boln 9 nezəd to, 10 arv.

3. Zun xustg toolad salh. 1 ar-vinь bol nğa sul yldə, naadk xust-gudinь 10-r bağlad vo. Tablicin zyn bijdnь 6 cifr təv, varun bijdnь—4 təv.

Arvad	Jedincs

Jamaran to bolv umş. En toog baglata boln sul xustgudar ke. En toohan biç. Arvadinъ zyn bijdнъ biç, jedinicinъ barun bijdнъ biç.

4. Arvadin ormd boln jedinicsin ormd oln zysn cifrmyd tәv. Jamaran to bolna umş. Tednән baglata boln sul xustgudar ke. Tetradtan biç.

5. Arvadin ormd oln zysn cifrmyd tәv. Jamaran to bolv umş. Tednән xustgudar ke.

Mel arvadas byrdsn тоог иигз biç: zyn biidнъ arvadig biç, barun bijdнъ nulъ biç.

20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100 gidg тоос bykl arvad giz nerәdgdmm.

6. En tos umş: 16, 25, 46, 50, 74, 86, 90, 100.

7. Cifrmydәр biç: xәrn dolan, huçn zurhan, dәçn dәrvn, әirn. najn.

8. Arslnd kedy denşg bәәnә? Kedy arvn denşg bәәnә?

9. 5 arvn denşgt kedy denşg bәәnә? 7 arvn denşgt? 6 arvn denşgt boln 9 denşgt? 4 arvn denşgt boln 5 denşgt?

10. En тоост kedy arvn boln jedinics bәәnә: 38, 42, 57, 64, 80, 96, 50, 75.

11. Tana bagt kedy kyn surçaxig biç, en esvin degtr kedy xalx bәәxig biç, çini eck kedy nastag biç.

Bykl arvadig nemlhn, xәryllhn.

1. Cexd 50 zalu, 30 kyykd kyn kәdinә. Cexd kedy әәdlmşç bәәnә?

2. Surhulin kevyn 1 degtr 2 arvn denşg boln 10 denşg xu әgç. Degtr kedy mәngnә bolz?

3. Kolxoz 40 toxmta takata, 50 toxm uga takata. 70 taka әndglә. Kedy taka әndglәd uga?

4. Hurvn kolxoznъ kooperacd zun әndg avç irv. Negnъ 30 әndg avç irv, naadknъ 40 әndg avç irv. Hurvdgçnъ kedy әndg avç irz?

$$\begin{array}{cccc}
 5. & 10 + 10 & 50 + 10 & 90 + 10 & 40 + 50 \\
 & 20 + 10 & 60 + 10 & 20 + 40 & 70 + 20 \\
 & 30 + 10 & 70 + 10 & 30 + 50 & 30 + 60 \\
 & 40 + 10 & 80 + 10 & 60 + 20 & 80 + 20
 \end{array}$$

$$\begin{array}{cccc}
 6. & 60 - 10 & 100 - 10 & 20 - 10 & 90 - 30 \\
 & 50 - 10 & 90 - 10 & 50 - 30 & 100 - 40 \\
 & 40 - 10 & 80 - 10 & 100 - 60 & 70 - 50 \\
 & 30 - 10 & 70 - 10 & 70 - 40 & 100 - 70
 \end{array}$$

$$\begin{array}{cccc}
 7. & 40 + 60 & 100 - 80 & 20 + 30 & 90 - 50 \\
 & 30 + 40 & 90 - 60 & 30 + 70 & 100 - 70 \\
 & 60 + 30 & 80 - 20 & 60 + 40 & 90 - 20 \\
 & 20 + 50 & 60 - 40 & 70 + 30 & 80 - 40
 \end{array}$$

8. Kolxozd 100 ykrt hurvn dulan katg wəənə. Negndnə 50 ykr baktna, negndnə 20 baktna. Hurvdgç katgtnə kedy ykr baktna?

9. Kiitnd ykrmyd ədrən 50 suulh ys 4 katgt wəəxdən əgçələ. Katg dulalsn xəən ter ykrmyd ədrən 70 suulh ys əgdg bolv. Jamaran ik ysn nemz?

10. Neg masterckojas hurvn koperacd 90 suulh ilgəz. Neg koperac 20 suulh, dekəd negnə 30 suulh avç. Hurvdgç koperacnə kedy suulh avç?

$$\begin{array}{ll}
 11. & (10 + 30) - (60 - 50) \quad (90 - 30) + (70 - 50) \\
 & (60 + 20) - (10 + 40) \quad (10 + 70) - (100 - 60) \\
 & (90 - 70) + (100 - 60) \quad (60 - 20) + (70 - 40)
 \end{array}$$

$$\begin{array}{ll}
 12. & (20 + 60) - (90 - 50) \quad (50 - 40) + (90 - 80) \\
 & (100 - 30) - (60 - 30) \quad (30 + 60) - (50 + 20) \\
 & (70 - 60) + (80 - 40) \quad (30 + 40) - (60 - 20)
 \end{array}$$

13. Şkol 2 tov sitc avç. Neg tovnə 40 metr, neg tovnə 20 metr. Şkold xalat ujsnd 50 metr orv. Kedy metr sitcn canə yldv?

14. Jaslı tyryləd 60 əndg avb, dekəd 40 əndg avb, 70 əndginə idz. Canə kedy endgn yldv?

15. $60 + 20 = 40$ $20 + 70 = 60$ $80 + 20 = 50$
 $20 + 80 = 30$ $100 - 60 = 50$ $90 - 60 = 70$
 $100 - 40 = 20$ $50 + 20 = 30$ $30 + 50 = 20$
16. $50 - ? = 30$ $? - 40 = 60$ $? + 70 = 100$
 $40 + ? = 90$ $80 - ? = 20$ $? - 20 = 70$
 $30 + ? = 70$ $70 - ? = 30$ $? - 40 = 50$
17. $? + 40 = 90$ $60 + ? = 90$ $20 + ? = 60$
 $? - 20 = 80$ $70 - ? = 50$ $? - 60 = 30$
 $? - 50 = 40$ $100 - ? = 60$ $? - 40 = 40$

18. Şkolin bağş klast ho zurasta 60 tetrad, dervlzn erətə 40 tetrad avç irv. Şkolin көvyдт 80 tetrad төгəз өгв. Саны кedy tetrad yldv?

Edy esklə tedy ik (yly) esklə bah (biçkn, tatu).

1. Fabrikin көdlmşç өdrтən 80 metr kençr kenə. Udar-nyg 10 metr kençr yly kenə. Udar-nyg өdrтən кedy metr kençr kenə?

2. Neg ambart 90 mişg xar hujrin buudə bəənə, dəkəd neg ambart 20 mişg tatu bəənə. Xoјrdgç ambart кedy mişg bəənə?

3. Kolxozn larek yd kyrtl 40 litr ys xuldz, ydin xəən 10 litr ys yly xuldz. Larek өdrтən кedy litr ys xuldz?

4. Hurvn kolxoz yms cuhluxd dərldzənə. Neg kolxoz-ny 70 mişg cuhlulz, xoјrdgç-ny tyrynkəsn 20 mişg yly cuhlulz, hurvdgç-ny xoјrdgçasn 10 mişg yly cuhlulz. Hurvdgç-kolxoz кedy mişg yms cuhlulz?

5. Xavrin көdlmşt biјən beldəd kolxoz xoјr mər tatdg 50 pluh jasz, neg mər tatdg pluhs 10 tatuhar jasz. Ut turştan кedy pluh jasz?

6. Koperativd 80 suulh bəənə, kastrylksin to suulhsin toohas 20 tatu, təəvəsin to kastrylkin toohas 10 tatu. Koperativd кedy təəvə bəənə?

7. Evrən nisdg maşi kexd oktəbrətnr tyryləd 12 arsln cuhlulz, dəkəd 8 arsln cuhlulz. Pionermyd oktəbrətnrəs 10 arsln yly cuhlulz. Pionermyd kedy mæng cuhlulz?

8. Max beldxd neg kolxoz 20 haxa orulz əgç, talin neg kolxoz 10 haxa yly orulz əgç. Xojr kolxoz negdəd kedy haxa orulz əgç?

DASSAN ŞYVLHN.

1. $60 + 30$	$80 - 50$	$10 + 50$	$60 - 50$
$70 + 30$	$80 - 40$	$20 + 70$	$70 - 40$
$20 + 60$	$70 - 30$	$30 + 40$	$90 - 70$
$40 + 50$	$100 - 60$	$50 + 30$	$100 - 80$

2. Kyykd 30 onhc, 20 ergdg kez. 20 naaddg jumıñ bıldən yldəhəd, naadksıñ doşkolnıgydt belglz. Doşkolnıgydt kedy naaddg jum belg əgç?

I.

Bykl arvadig xolvlhn, xovalhn.

1. Kolxozd 5 kyn orz. Tednəs 4 kyn paj giz kyyn 10 arsln orulv, negn 20 arsln orulv. Şin kolxoznıgyd kedy mæng orulz?

2. Neg sovхоз balhsn tal 40 xala ys jovulv, dəkəd neg sovхоз 50 xala ys jovulv. Magazin bolhd 10 xala ysn kyrtv. Kedy magazin ys avç?

3. 10×2	10×5	10×8	$(10 \times 9) - (10 \times 4)$
10×3	10×6	10×9	$(10 \times 8) - (10 \times 5)$
10×4	10×7	10×10	$(10 \times 7) - (10 \times 3)$
4. $20 : 10$	$50 : 10$	$80 : 10$	$(60 : 10) + (70 : 10)$
$30 : 10$	$60 : 10$	$90 : 10$	$(90 : 10) + (40 : 10)$
$30 : 10$	$70 : 10$	$100 : 10$	$(70 : 10) + (50 : 10)$

5. Surhulin vintovk 10 arslnga. 6 vintovk xuldz avç. 20 arslnga som xuldz avç. Xuld kedy mængnə bolz?

6. Neg kədlmşç xorşvrin kasd 40 arslnta. Sar bolhn 10 arsln orulna. Kedy sar bolad kədlmşç xorşvrin kasd 100 arslnta bolx?

7. $(30 + 20) : 10$ $(40 + 50) : 10$ $(100 - 20) : 10$
 $(50 + 30) : 10$ $(70 + 30) : 10$ $(90 - 40) : 10$
 $(20 + 40) : 10$ $(100 - 40) : 10$ $(70 - 30) : 10$
8. $(40 + 30) : 10$ $(90 - 20) : 10$ $(80 - 50) : 10$
 $(70 + 20) : 10$ $(80 - 30) : 10$ $(90 - 50) : 10$
 $(30 + 60) : 10$ $(60 - 20) : 10$ $(100 - 70) : 10$

II.

1. MOPR-t gihəd pioner tavad denşgə 4 mæng, xərəd denşgə 3 mæng, talin mængdər 2 arslı cuhlulz avç. Pioner ut-turştan kedy mæng cuhlulz?

2. Zavodin öər kədlmşçnr bəx neg ik ger bərzənə. Ter gert 100 patyr bəxmın, davxr bolhnd 20 patyr. Ter ger kedy davxr bolx?

3	20×2	30×2	$40 : 20$	$60 : 30$
	20×3	30×3	$60 : 20$	$90 : 30$
	20×4	40×2	$80 : 20$	$80 : 40$
	20×5	50×2	$100 : 20$	$100 : 50$

4. $(70 + 10) : 20$ $(40 + 20) : 30$ $(100 - 10) : 30$
 $(50 + 30) : 20$ $(30 + 30) : 20$ $(80 - 20) : 30$
 $(80 + 20) : 50$ $(50 + 30) : 20$ $(100 - 20) : 40$
 $(60 + 20) : 40$ $(30 + 70) : 20$ $(70 - 10) : 20$

5. 3 kilogram zarm 30-d denşgər xuldz avç. 5 xərn denşg ögç. Kedy denşg xərylz avç?

6. Surhulin kəvyn karandaş caas xuldz avad xərəd denşgə 4 mæng ögç. Tyynə ekçn budg xuldz avad 10 denşg yly ögç. Budg kedy mængnə bolz?

7. 90 litr ys xuldz. Neg xalad 100 litr bəz, naadkstn xala bolhnd 20 litr bəz. Kedy xalad ys xuldz?

III.

1. 9 damşvrin grədkd xojr sort bodncg suulhz: neg sortasn 50 bodncg, naadkasn 40 bodncg. Kəvyd grədk bolhnd kedy bodncg suulhz?

2. Harudt 80 grədk bənə. Tednig xaalhs 4 ədl xəv kehəd xovaz. 3 tiim xəvin maltz orkz. Kedy grədk maltz?

3	30 : 3	70 : 7	40 : 2	80 : 4
	40 : 4	80 : 8	60 : 2	90 : 3
	50 : 5	90 : 9	60 : 2	100 : 2
	60 : 6	100 : 10	80 : 2	100 : 5

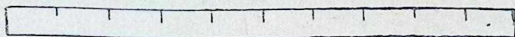
4. $(20 + 20) : 4$ $(40 + 50) : 3$ $(70 + 30) : 2$
 $(40 + 30) : 7$ $(50 + 30) : 4$ $(80 - 20) : 3$
 $(30 + 50) : 8$ $(100 - 40) : 2$ $(70 - 30) : 2$
 $(60 + 30) : 9$ $(90 - 10) : 2$ $(20 + 80) : 5$

5. 3 ədl jarşgt 90 lampin şil bəənə. 2 jarşgt bəəsn şilnə xuldz orkv. Kedy şil xuldz?

6. Kilogram işkln xavstn 70 denşgə. 4 kilogram bodncg 10 denşg yly yntə. 2 kilogram bodncg kedy məngnə?

7. $80 : (14 - 6)$ $50 : (12 - 7)$ $(10 + 40) : 5$
 $60 : (11 - 5)$ $40 : (20 - 16)$ $(80 - 50) : 3$
 $90 : (16 - 7)$ $30 : (15 - 12)$ $(100 - 20) : 8$
 $70 : (15 - 8)$ $100 : (2 + 8)$ $(30 + 70) : 10$
8. $90 : (11 - 8)$ $(80 - 20) : 2$ $(60 + 40) : 4$
 $80 : (13 - 9)$ $(90 - 50) : 2$ $(10 + 70) : 4$
 $60 : (10 - 7)$ $(70 + 20) : 3$ $(50 + 10) : 2$
 $100 : (14 - 9)$ $(100 - 20) : 2$ $(10 + 90) : 2$

DECIMETRƏR, SANTIMETRƏR MEERLLHN.

Decimetr

1. En zurgt bəəx decimetr santimetrər xovagdz. Neg decimetr kedy santimetr bəənə. Tetradtan iim decimetr zur.

1 decimetr 10 santimetr bəənə.

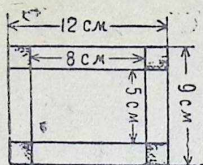
2. 6 decimetr kedy santimetr bəəx? 7 decimetr? 3 decimetr? 5 decimetr? 10 decimetr?

3. 40 santimetrər kedy decimetr kez bolx? 70 santimetrər? 90 santimetrər? 100 santimetrər?

1 metrt 10 decimetr bəədg. 1 metrt 100 santimetr bəədg.

4. Stolin, skamejkin, doskin utinь, ɵrgninь meerl. Kedy decimetr, santimetr bolsinь biь.

5. Xɵlɵhɵd dynnɵkɵd tegɵd stolin kɵlin ut, terz jamaran ɵndrinь kemzɵl.

Korobkin ylgыр.

6. Yydnɵ, terzin, bešin ɵrgninь, ɵndrinь tyrylɵd nydɵrn dynnɵkɵd tegɵd meerl.

7. Caasn ylgырɵr (kevɵr) xatu caasar korobk kehɵd xɵɵlɵz ɵv.

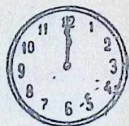
Bydyn zurasdarnь kerɵnɵkɵ harh. Xatu caasan nuhlad korobk ke.

CAGIN TUSK ZADAьS.

1. Zurgt bɵɵx ɵas xɵlɵ. Strelksnь jahz zohszana? Ju yzylzɵnɵ?

Cifrɵlatnь kedy xɵv bolz xovagdz? Ik strelknь cifrɵlat ergɵd xɵry ormdan irɵd zohstl kedy ɵas bolx?

2. Sɵ 12 ɵasla sutk ɵklɵmn. Sutkin ɵklsnɵs ɵvn ɵdrin ɵrɵl kyrtl kedy cag ɵngrxinnь ɵasar toolz harh. ɵdrin ɵrɵlɵs ɵvn daruk sutk ɵkltl kedy ɵas bolx? Sutk kedy ɵas bolx?

3. Sutkd 24 ɵas. Bajaьudin ordudt fabrikd kɵdlnьɵnryn kyykd ɵryn 6 ɵasas ɵvn ɵsxn 5 ɵas kyrtl kɵdlnɵ. Tedn ɵdrtɵn kedy ɵas kɵdlnɵ?

4. Oktɵbrsk revolyc boltl fabrikd kɵdlnьɵ ɵryn 6 ɵasas ɵvn ɵsxn 6 ɵas kyrtl kɵdlɵg bilɵ. Tiikd kɵdlnьɵ kedy ɵas kɵdlɵg bɵɵz?

5. Sovetin josna cagt kɵdlnьɵ ɵryn 7 ɵasas ɵvn ɵdrin 3 ɵas kyrtl kɵdlnɵ. Neg ɵas ydin xɵt uuxd harhna. Oda kɵdlnьɵ kedy ɵas kɵdlnɵ?

6. ɵryn 9 ɵasas ɵvn ɵdrin 3 ɵas kyrtl kedy cag ɵngrv. ɵryn 11 ɵasas ɵvn ɵsxn 7 ɵas kyrtl? ɵsxn 6 ɵasas ɵvn ɵryn 5 ɵas kyrtl?

7. Sar 30 sutkta. Xavrin tərənə kədlmş mörn sarin 1 ekləd xəən sarin 10-d çilv. Xavrin tərənə kədlmş jamaran udan bolz?

8. Sard 5 zurhan xong bəənə. Əvlə suldxlin xəən surhulin kədlmş ekləd 2 sar 4 zurhan xong bolzana. Kedy zurhan xong bolz?

9. Sar 4 dolan xongta. Xavrin tərənə kədlmş kys dun-dur sarin turşar bolna. Kedy ter xong bolx?

Davtlhn.

1. Pionerin otrəd 5 zvenota, zveno bolhnd 10 pioner. Taşr deernə otrədt 5 svenon boln 1 otrədin vozat bəənə. Otrədt ut-turştan kedy kyn bəənə?

2. Neg mişgt 50 kilogram hujr bəəz, dəkəd neg mişg 30 kilogram bəəz. Hujrin cuharanən dərvnə kesn neg xəvinə xuldz. Kedy kilogram hujr xuldz?

3. Surhulin xot uudg gert ydin xot 40 denşgə, çark cə 5 denşgə. Surhulin kəvyn mənğan 2 ydin xotd, 4 çark cəəd kyrx giz, toolz. Kəvyn kedy mənğta?

4. 1 metr nərən kençr xuldz avç. 6 nyr har arçdg alb-çurt ölge uję. Ölge bolhnd 10 santimetr kençr orz. Kedy santimetr kençr orz. Kedy santimetr kençr yldz?

5. Neg təvcd 4 xarha orna, xarha bolhn utarn 5 decimetr. Tiim 3 təvcd kedy metr xarha orx?

$$\begin{array}{llll}
 6. & 70 : (11 - 4) & (30 + 70) : 10 & 100 : (30 + 20) \\
 & 50 : (20 - 15) & (40 + 90) : 9 & 80 : (10 + 30) \\
 & 80 : (14 - 6) & (90 - 10) : 8 & 90 : (70 - 40)
 \end{array}$$

DASSAN ŞYLLHN.

$$\begin{array}{lllll}
 1. & 10 \times 4 & 60 : 10 & 20 \times 4 & 80 : 20 & 40 : 4 \\
 & 10 \times 7 & 80 : 10 & 30 \times 3 & 90 : 30 & 60 : 3 \\
 & 10 \times 5 & 90 : 10 & 40 \times 2 & 100 : 50 & 100 : 5
 \end{array}$$

2. Ramk kexər utarn 80 santimetr modig 4 ədl xəv kəhəd kərədz. Xəv bolhn jamaran ut?

Arv davull uga nemlhn, xəryllhn.

I.

1. Zavodas podşefn kolxozd kədlmşçnrin brigad odv: partin çlen biş 22 kyn. komunistnr 7 kyn yly. Brigadd kedy komunist orz?

2. Zavod—şef kolxozd 34 pluh, 5 cacdg maşi əgylv. Ut-turştan kedy zer-zev zavod ilgəz?

3. Maj sarin neg şin kyykd xojr avtomobilər jovz. Neg avtomobil 37 ky çirz. Naadkn tyrynkəs 6 ky tatu çirz. Xojrdgç avtomobilə kedy kyn jovz?

4. Negdgç klast MOPR-n 20 biçkn inbg vəəz. Deern 5 kəvyn, 3 kyykn nemv. Oda klast MOPR-n kidy biçkn inbg vəəne?

5. $30 + 5$ $50 + 9$ $47 - 7$ $34 - 4$

$40 + 7$ $80 + 2$ $75 - 5$ $56 - 6$

$20 + 3$ $60 + 4$ $28 - 8$ $82 - 2$

$70 + 8$ $90 + 6$ $91 - 1$ $69 - 9$

6. $4 + 2$ $82 + 5$ $95 + 3$ $53 + 4$

$54 + 2$ $41 + 7$ $64 + 4$ $31 + 6$

$3 + 5$ $25 + 4$ $76 + 2$ $72 + 7$

$63 + 5$ $36 + 3$ $44 + 5$ $83 + 6$

7. $5 - 3$ $78 - 6$ $88 - 5$ $28 - 3$

$25 - 3$ $37 - 5$ $46 - 4$ $86 - 5$

$9 - 4$ $54 - 2$ $69 - 3$ $99 - 7$

$59 - 4$ $49 - 6$ $97 - 2$ $67 - 4$

8. „Ə—şulu modna ədr“ bolxd negdgç bag 38 mod suulhv, xojrdgç bag negdgç bagas 6 mod tatu suulhv, hurvdgç bag xojrdgç bagas 4 mod yly suulhv. Hurvdgç bag kedy mod suulhz?

9. Harudin ekn 82 denşgə bolz, cecgəsin ekn 7 denşg yntə bolz. Cecgəsin ekn kedy mənəgnə bolz?

II.

1. Ulan cergçnr jovz jovna: 25-нъ vintovkta 20 kyn vintovk uga. Kedy ulan cergç jovz jovna?

2. Uľncin varun xalxd 47 ger vәәnә, zyn xalxdnъ 40 ger vәәnә. Ednәs 70 gernъ çolun. naadksnъ modn. En ulъncd kedy modn ger vәәnә?

3.	25 + 70	65 — 40	45 + 30	92 — 30
	32 + 40	72 — 30	17 + 60	34 — 20
	63 + 20	86 — 20	84 + 10	87 — 50
	46 + 50	94 — 50	24 + 70	56 — 40

4.	53 + 30	32 — 10	57 + 40	96 — 60
	38 + 60	46 — 30	68 + 20	67 — 40
	24 + 70	78 — 50	19 + 80	73 — 30
	76 + 10	96 — 10	46 + 50	64 — 50

5. Xojr kolxoznъg kyykd kyn koperativd өndg avç irv. Negnъ 30 өndg avç irv, naatkнъ 15 өndg yly avç irv. Xojurn kedy өndg avç irv?

6. Koperativd tyryläd 30 syk avç irz, däkäd 18 syk avç irz. 28 syk xuldz. Kedy syk yldz?

7. Masterskojd tyryläd 40 suulh kez, däkäd deernъ 54 suulh kez. Magazind 64 suulh ilgәz? Masterskojd kedy suulh yldz?

8.	30 + 53	45 — 15	10 + 35	92 — 62
	60 + 38	42 — 12	60 + 27	64 — 24
	80 + 14	76 — 36	30 + 59	23 — 13

9.	20 + 75	81 — 51	70 + 18	59 — 39
	60 + 15	73 — 43	50 + 17	84 — 34
	40 + 54	96 — 86	80 + 13	46 — 16

10.	70 + 21	47 — 27	40 + 25	67 — 27
	50 + 48	85 — 35	20 + 68	99 — 69
	80 + 17	68 — 28	50 + 46	78 — 48

III.

1. Kədlmişin ərəd kergləd 25 dənsğər xatu caas. 24 dənsğər oln zysn ərətə caas; 20 dənsğə zus xuldz avç. Kedy mənğ harhz?

2. Maj sarin neg şind negdgç klast 14 kəvy şannz, xojrdgç klast 12 ky, hurvdgç klast 13 ky şannz. Ut-turştan kedy ky şannz?

3.	36 + 21	48 — 16	51 + 34	95 — 81
	17 + 42	56 — 32	65 + 23	47 — 25
	54 + 15	67 — 43	13 + 82	76 — 23
	62 + 16	25 — 14	46 + 41	59 — 27
4.	23 + 65	38 — 23	71 + 24	49 — 36
	34 + 42	46 — 35	25 + 52	78 — 54
	43 + 55	29 — 13	12 + 86	97 — 83
	65 + 33	57 — 42	14 + 73	39 — 16

5. Hurvn ulan cergçd xatxa gihəd 36 som өгç. Negnъ 10 som xaz, naatkнъ 11 som xaz, hurvdgçнъ 12 som xaz. Tednd kedy somn yldz?

6. Xadg surhzax cagt neg xahaç 38 oçko harhz. Xojrdad xasn xahaç tyryn xahaças 11 oçko yly harhz. Hurvdgç xahaç xojrdgç xahaças 15 oçko tatu harhz. Hurvdgç xahaç kedy oçko harhz?

7.	68 + 10 — 12	52 + 35 — 72	67 — 40
	24 + 30 — 33	33 + 54 — 40	91 — 30
	45 + 40 — 62	15 + 62 — 50	85 — 50
	38 + 50 — 25	19 + 60 — 42	96 — 70
8.	49 + 30 — 53	24 + 40 — 43	23 + 52
	38 + 50 — 25	19 + 60 — 45	42 + 36
	17 + 70 — 44	58 + 20 — 37	71 + 17
	79 + 10 — 65	69 + 20 — 18	14 + 45

9. 3 grədkd urdnъ urhaçksn 98 kustыg suulhz. 2 grədkd 30-d kustыg, hurvdgçdnъ naatksinъ cuharag suulhz. Hurvdgç grədkd kedy kustыg suulhz?

10. 2 боқд 68 суулh усн бәәнә. Neg боқаснъ 16 суулh, наадкаснъ 12 суулh ус kehәд авч орхлa хojр боқд әдл усн yldv. Боқ болhнд jамаран ik усн yldz?

11. $27 + 20 - 15$	$25 + 13 - 20$	$53 - 30 + 16$
$62 + 10 - 12$	$52 + 45 - 70$	$67 - 40 + 12$
$24 + 40 - 33$	$32 + 54 - 20$	$94 - 30 + 24$
12. $45 + 30 - 65$	$13 + 64 - 50$	$86 - 50 + 23$
$49 + 30 - 53$	$24 + 40 - 43$	$23 + 52 - 40$
$38 + 50 - 25$	$19 + 60 - 42$	$42 + 36 - 60$

13. Neg jarşgt 36 cәcgәsin kustыg бәәнә, talin neg jarşgt tynәs 4 kustыg tatu бәәнә. Xojr jarşgt xojradнъ kedy kustыg бәәнә?

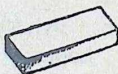
14. Neg baglad 22 redisk бәәнә, dәkәd neg baglad 4 redisk yly бәәнә. Xojr baglad kedy redisk бәәнә?

15. $68 - (22 + 23)$	$96 - (48 - 25)$	$78 - 33$
$77 - (14 + 31)$	$78 - (29 - 15)$	$66 - 24$
$89 - (12 + 24)$	$49 - (38 - 17)$	$87 - 52$
16. $98 - (32 + 25)$	$67 - (89 - 65)$	$75 - 31$
$56 - (22 + 13)$	$86 - (78 - 54)$	$98 - 63$
$69 - (31 + 15)$	$98 - (67 - 45)$	$59 - 35$

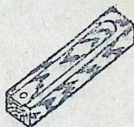
KUB. BRUSOK. MOHLCCG.

Kub.

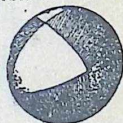
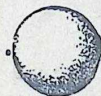
Brusok.

1. En zurg sәәnәр xәlә. Өәрән ergylәd xәlәhәd kubla, brusokla әдl jums бәәxlә zә.

2. Şavrar kubikin kevtә bekin ger ke. Xustgin korovkar nәkd avad şavrar kirpiçs ke.

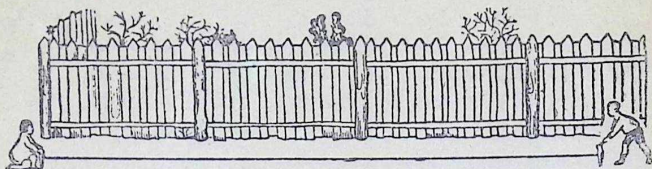
3. Şavrar mohlccgud ke. Şavrar аһм, çі, mәәçg ke. Tednән хак-хәләнъ şirdçk.

Mohlccg kub.

4. Kubla, brusokla, mohlcgla ədl jums xuraz avtn. Hə-
xyl byrdətn.

KEMZƏLLHN.

1. En zurgt kövyd kemzətə deesər xaşan utinь kemzə-
zənə.

Tiim dees ketn. Utarn 10 metr. Şkolin gerin utinь neg
əncgəsny avn neg əncg kyrtinь kemzəln.

Şkolin gerin utd kəməzətə deesntn kedy dəkz təvgdsinь
boln deernь kedy metr kemzəlsən tooltn. Şkolin gerin ut
jamaran bolsinь tooltn.

2. Xaşan utd kemzətə deesn 6 dəkz təvgdv, deernь 5
metr kemzəlgdv. Şkolin xaşa jamaran ut.

3. Naaddg ploşadkin utnь 46 metr. En utd kemzətə
deesn kedy dəkz təvgdx, canь kedy metr yldx?

4. Şkolin harudin erədin utinь dynnəd med. Tygən kem-
zələd şy.

5. Nydərn xələhəg dynnçkəd tegəd ulьnc jamaran ərg-
ninь, selьsovetəs koperativ kyrtl jamaran xolinь, gerəs
udg kyrtl jamaran xolinь kemzələd med.

DASSAN ŞVYLHN.

1. 42 + 3	40 + 39	69 — 4	85 — 85
84 + 5	30 + 67	38 — 7	79 — 59
52 + 20	53 + 14	56 — 30	96 — 23
37 + 60	27 + 32	94 — 70	87 — 45

2. Neg kolxozd əgjəd 32 kolxoznьg biçgdv, talin neg
kolxozd tyynəs 5 kolxoznьg uly biçgdv. En xojr kolxozd
ut-turştan kedy kolxoznьg əgjəd biçgdv?

Davtlin.

1. Kyykdin ploşcadkd 38 көvyn, 30 kyykn бәәнә. Tednәs 26 kyn ekskurst odv. Ploşcadkd canь kedy kyn yldv?
2. Şatdg (gorelk) nad 17 kyn naaçana. Cuhar parlad zohsna, negnь „şatna“. Kedy par naaçana?
3. Ulñcin өөhinь jaszana. Neg hazrt 2 zerglyläd şin plitas tävb. Talin hazrt 4 zerglä kehäd tävb, zerglän bolhnd 3 plita tävb. Kedy şin plita ut-turştan tävz?
4. Gazet xuldaç 4 gazet 5 densgydär, 6 gazet 10 densgydär xuldv. Kedy möngnә gazet xuldz?
5. 3 erädt urdasnь urhasn (rasada) xavst suulhv, eräd bolhnd 30 kustig suulhv. 80 kustignь urhv. Kedy kustig urhsn uga?
6. Şkolin harud uslxd 48 suulh usn orv. Boçkas 30 suulh us avb, caadkinь xudgas avç irv. Xoşad suulhar kedy däkz avç irsn bolx?
7. Neg klasas lagert 26 pioner odv, naadk klasasnь 4 pioner tatu odv. Ut-turştan lagert kedy pioner odv?
8. Ekskurst 40 көvyn. 20 kyykn odv. Ter uls ekc 3 bag bolad xovagdv. Bag bolhnd kedy kyn tusv?
9. Xojr көvyn zahs haxulьdxar sedv. Negnь 26 öt maltz avb, naadknь 5 öt tatuhar maltz avb. Xojurn kedy öt maltz avç?
10. Neg көvyn 11 zahs бәrv, naadk negnь 6 sahs yly бәrv. Xojurn negdäd kedy zahs бәрz?
11. Sadt 3 zergläd alьmna modn urhz, zerglän bolhnd 6 modn urhz. 16 modn cecgәlz. Kedy modn cecgәlsn uga?
12. Kolxozin mald 50 ykr, 30 xән, 20 jaman бәәнә. Malin өrәlnь holin өөр хәrylgdnә. Holin өөр jamaran oln mal хәrylgdnә?
13. Ulmta hazr xaksaxar kolxoznьgyd xojr kanav maltv. Negnь utarn 22 metr, naatkнь tyrynkәsn 4 metr ut. Kolxoznьgyd ut-turştan kedy metr kanav maltz?

14. Usn ordg xadlhna hazr neg saamdan 42 tergn övs egdg bilä. Ter hazras xavrar 35 tergn övsn harv, namrar 14 tergn övsn harv. Xojr däkz xadad avsn övs niilyxlä kedy tergn övsn uly boly?

15. Kolxozd 14 komunist, 11 komsomolys bilä. Maj sarin neg şind partäd sän nertä 12 udarnyg orv, komsomold 10 udarnyg orv. Kolxozd oda kedy komunist, kedy komso-molys väänä?

16.	$60 + 20 - 30$	$20 + ? = 50$	$60 - ? = 20$
	$90 - 40 + 20$	$30 + ? = 70$	$80 - ? = 60$
	$80 + 20 - 60$	$? + 40 = 90$	$? - 30 = 40$
	$70 - 30 + 50$	$? + 50 = 80$	$? - 50 = 30$

17.	$20 \times 4 - 30$	$80 : 2 + 50$	$(20 + 70) : 3$
	$30 \times 3 - 50$	$60 : 3 + 70$	$(80 - 60) \times 5$
	$40 \times 2 - 60$	$100 : 2 + 50$	$(50 + 30) : 4$
	$50 \times 2 - 70$	$90 : 3 + 40$	$(60 + 40) : 5$

18.	$45 + 23 - 17$	$68 - 23 + 34$	$52 + 37 - 44$
	$22 + 37 - 15$	$56 - 30 + 45$	$25 + 33 - 16$
	$46 - 24 + 14$	$24 + 54 - 36$	$34 + 45 - 37$
	$58 - 25 + 32$	$49 - 27 + 43$	$42 + 26 - 35$

19.	$41 + 27 - 18$	$24 + 35 - 13$	$89 - 24 - 33$
	$59 - 25 + 34$	$43 + 46 - 54$	$78 - 31 - 25$
	$79 - 47 + 27$	$57 - 26 + 38$	$99 - 47 - 22$
	$35 - 12 + 41$	$56 - 25 + 47$	$86 - 21 - 35$

20.	$98 - (13 + 22)$	$23 + (87 - 45)$	$87 - (54 - 12)$
	$88 - (15 + 31)$	$34 + (96 - 56)$	$68 - (76 - 32)$
	$76 - (21 + 15)$	$22 + (78 - 34)$	$76 - (67 - 42)$
	$99 - (32 + 26)$	$43 + (89 - 35)$	$97 - (84 - 54)$

H A R G.

Negdgç arvn.

Xalx.

Oln. negn. Xojr. Hurvn. Dervn. Tavn, To arvn kyrtl.
Dervlzn. Ho bulnt. Hurvn bulnt. Təgrg. Ərəl təgrg. Neẓədər
nemlhn, xəryllhn. Xoşadar nemlhn, xəryllhn. Hurvadar neml-
hn, xəryllhn. Dərvədər nemlhn, xəryllhn. Tavadar nemlhn,
xəryllhn. Məngn. 6, 7, 8, 9-ər nemlhn, xəryllhn. Ho boln
matəxr zurasd. Metrər kemzəlhn. Negdgç arvna toosin niilvr.
Davtlhn 3—25

Nəəmrlhn, 20 kyrtl nemlhn, xəryllhn.

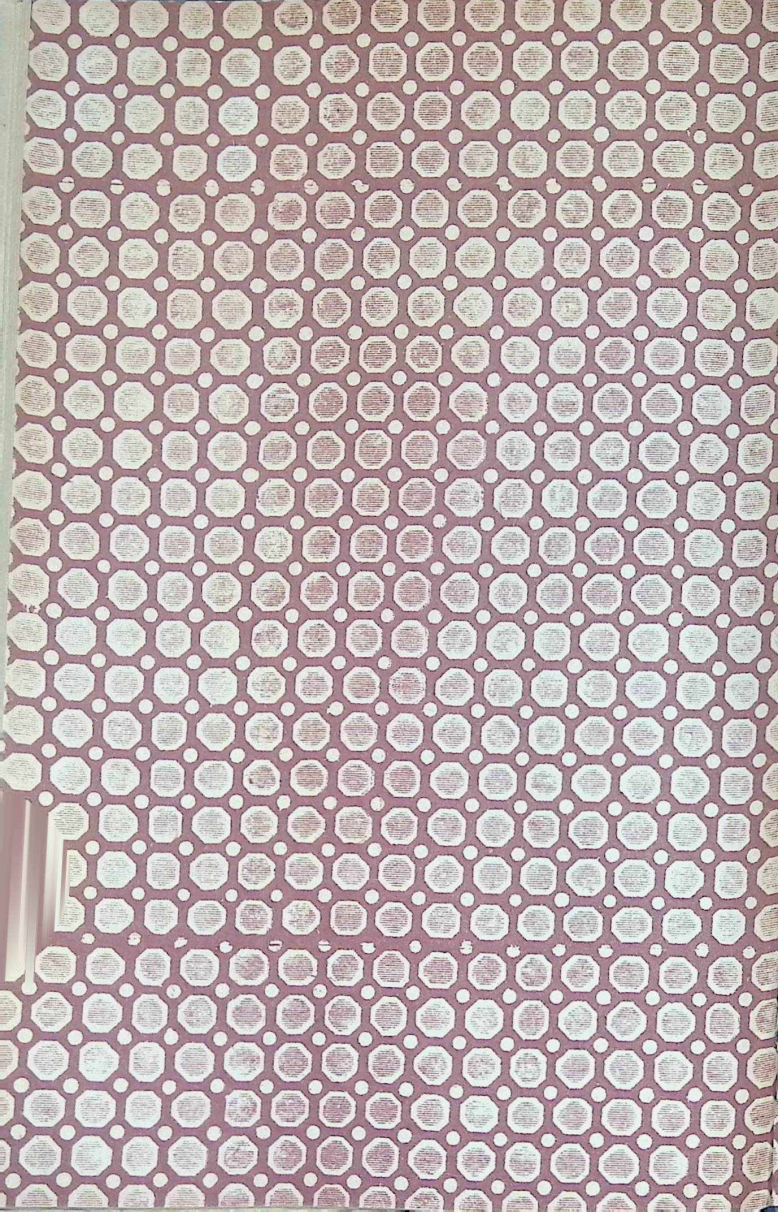
To toolhn boln biçlhn. Arvnas davull uga nemlhn, xəryl-
lhn. Xojr yldvrtə esvs. Çinnyrdlhn. Arvnas davulad nemlhn,
xəryllhn. Litrər kemzəlhn. Davtlhn. 26—35

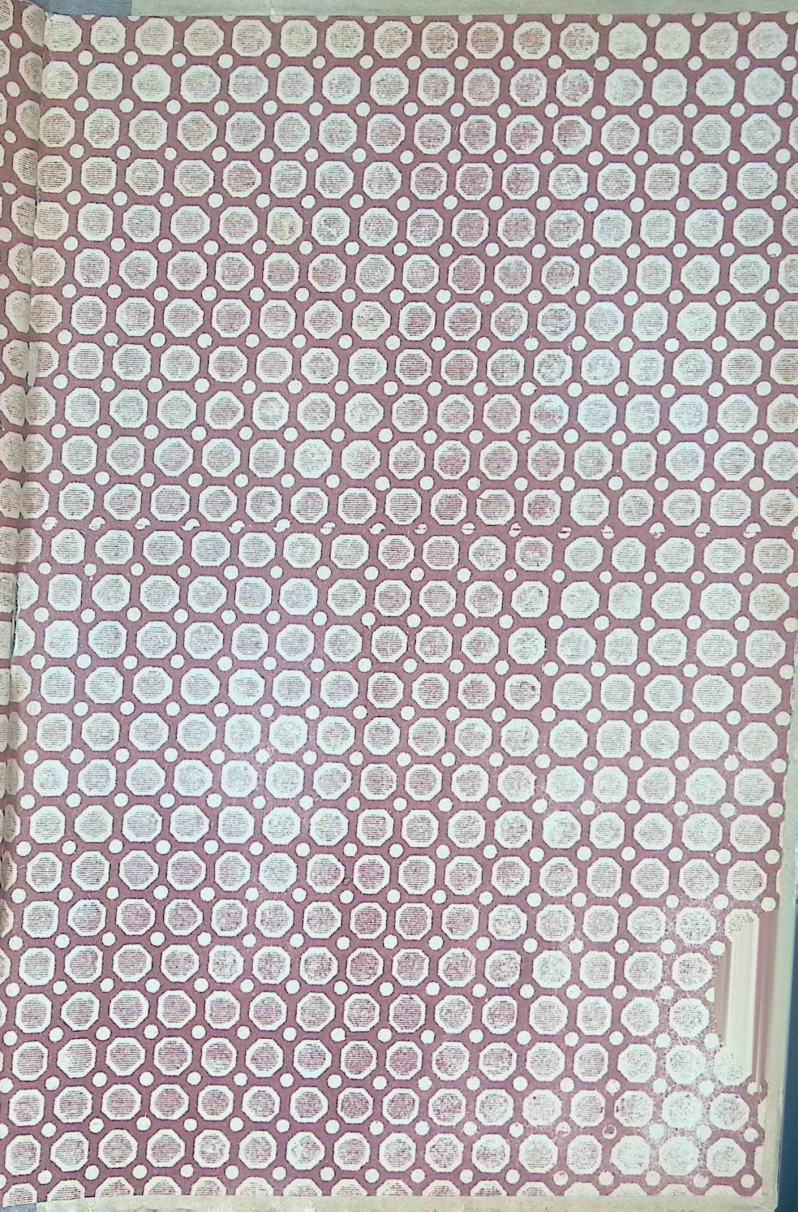
20 kyrtl xolvln, xovalhn.

2-r avx. 2-r xovax. 3 r avx. 3-r xovax. 4-r avx. 4 r xovax. 5-r
avx. 5-r xovax. 6, 7, 8, 9, 10-r avx. 6, 7, 8, 9, 10-r xovax. Ərəl.
Dərvnə. 2 ədl, xəv kehəd xovax. 3 ədl, 6 ədl xəv kehəd
xovax. 5 ədl xəv kehəd xovax. 7, 8, 9, 10 ədl xəv kehəd
xovax. Xojrdgç arvna toosin niilvr 36—46

Negdgç zun.

To toolhn boln biçlhn. Bykl arvadar nemlhn, xəryllhn.
Tedy ik, vah. Bykl arvadar xolvln, xovalhn. Decimetrər.
santimetrər kemzəlhn. Cagin tusk esvs. Davtlhn. Arvnas da-
vull uga nemlhn, xəryllhn. Kuv. Brusok. Mohlcg. Kemzəl-
lhn. Davtlhn. 47—62

Уиль 70 денг. Мадриъ 35 ден.

11770

0-10

И. С. ПОПОВА
УЧЕБНИК АРИФМЕТИКИ
для
начальной школы
ЧАСТЬ I
1 год обучения
Перевод Косица Х.

На казачьем языке